

Világ proletárjai, egyesüljetek!

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

Alapította: Ferencz Lajos

XX. évfolyam 1. (137.) szám

2018. december

Tartalom

WIRTH ÁDÁM: Időszerű-e Marx és a marxizmus korunkban	1
ARTER ANNAMÁRIA: Túlhaladott-e Marx?	2
FARKAS PÉTER: Marx időszerűségéről születése 200. évfordulóján	4
TÓTH ZSOLT: Sargentini-jelentés – radikális baloldali igenek fájó kivételekkel	5
WIENER GYÖRGY: Az MSZP irányvonaláról	8
SZENDE GYÖRGY: Baloldali értékek?	10
FARKAS PÉTER: A „Kádár-korszak”-ról: mi és a közvélemény	13
BALTA CSABA: Magyarország helyzete és az őszirózsás forradalom feladatai	15
JUHÁSZ NORBERT: 150 éve született Horthy Miklós, a jobboldal és a fasiszták ünnepe „hőse”	19
FARKAS PÉTER: A Progresszív Internacionáléért	23
ALEKSZANDR MAJSZURJAN: Földi paradicsom volt-e a Szovjetunió?	24
HÉJJAS ISTVÁN: Ember és klíma	25
NAGYÍTÓ	29
A Marx Károly Társaság vezetőségének beszámolója a közgyűlésnek	31
A Marx Károly Társaság közleményei	34

WIRTH ÁDÁM

Időszerű-e Marx és a marxizmus korunkban

Életében Marx legkövetkezetesebb kritikusa, legelszántabb ellenfele volt a kapitalizmusnak, ezért saját kora legtöbbet rágalmazott és fenyegetett embere volt. Az ellene folytatott rágalomhadjárat és üldözések ellenére, halála után eszméi gyorsan terjedtek az egész világon, hamar visszhangra találtak a dolgozók széles körének szívében és tudatában. Elméleti munkásságának tudományos értékét ellenfelei is kénytelenek voltak elismerni, és a művelt világ ma is az emberiség legnagyobb gondolkodói között tartja őt számon.

Nálunk most a hatalom valóságos írtóhadjáratot indított ellene. Nevét és munkásságát megpróbálják a történelemből kitörölni. A nevét viselő utcákat, tereket, intézményeket átkeresztelték. Tanításait száműzték az iskolákból és az egyetemekről, könyveit a könyvtárakból. Mintha eszméket és elveket, tudományos tanítást képrombolással, szobordöntéssel, tiltással, szent inkvizícióval meg lehetne semmisíteni, le lehetne győzni.

A jelenlegi szegényes kormány közreműködésével az Aula díszhelyéről az egyetem történeti kiállításra száműzték Farkas Aladár szobrászművész ismert alkotását a Corvinus Egyetemen néhány éve. Mivel 2019-től a kormány a Corvinust az ultraelit kiemelt fizetésű egyetemévé alakítja, nem tudhatjuk, hogy mikor teszi ki az épületből végleg Marx Károly szellemét, szobrát. Ismereteink szerint a kiállítás kedden 10.00-12.00 óráig és csütörtökön 13.00-15.00 óráig van nyitva. Megközelíthető a Fővám tér (Szabadság híd pesti hídfője) felől, rögtön a bejárattal szemben.

Fotó: Facebook

módszere kritikai és forradalmi. Ez a marxi program és hitvallás ma is időszerű.

Marx halálakor mondta Engels, hogy „az emberiség szegényebb lett egy fejjel, mégpedig a legjelentősebb fejjel, amellyel rendelkezett.” Hozzátette: „a proletáriátus most továbbhalad útján, a végső győzelem biztos, de Marx nélkül a kerülőutak, az időleges és helyi eltévelyedések, melyek amúgy is óhatatlanok, még inkább megszorodnak majd.” Az azóta eltelt több mint 130 esztendőben bizony voltak kerülőutak és eltévelyedések. Dogmatizmus és revizionizmus, utópizmus és voluntarizmus, opportunista megalkuvás és szektáns szűklátókörűség, renegát árulás nem egyszer térített el a Marx által kijelölt és megkezdett útról. Mozgalmunk ma is kritikus, válságos állapotban van. A marxi életmű, az általa megalapozott elmélet és módszer ma is fontos útmutatás, nélkülözhetetlen elméleti fegyver a válság leküzdéséhez, a megkezdett út folytatásához és új utak kereséséhez.

Az igaz eszméket, melyek a nép érdekeit fejezik ki, tudományosan pedig megalapozottak, és a marxizmus eszméi ilyenek, átmenetileg, ideig-óráig el lehet némítani, be lehet tiltani, lehet száműzni, gettóba zárni, megsemmisíteni, legyőzni azonban nem lehet.

Az eszmét tudományosan kidolgozó, megvalósításáért harcoló emberek meghalhatnak, el is bukhatnak. Az igaz eszmék azonban akkor is tovább élnek, ahogyan Engels Marx sírjánál elhangzott beszédében mondta: „neve és műve élni fog évszázadokon át.”

A jövőt dogmatikusan megkonstruálni, és egyszer s mindenkorra elintézni mindent, nem a mi dolgunk – írta Marx. De annál bizonyosabb, amit el kell végeznünk. Minden fennálló kíméletlen kritikájára gondolok, írta, kíméletlen kritikára abban az értelemben, hogy nem fél eredményeitől és épp oly kevésbé a meglévő hatalmakkal való konfliktusoktól. Ebben az értelemben írta a Tőke előszavában Marx, hogy

A marxizmus erejének titka Lenin szerint abban rejlik, hogy egyesíti a szigorú és legmagasabb rendű tudományosságot a forradalmisággal. És nem véletlenül egyesíti, nem csak azért, mert a tanítás alapítója személyében egyesítette a tudós és a forradalmár tulajdonságait, hanem azért, mert magában az elméletben egyesítik belsőleg és elválaszthatatlanul.

A szocialista elmélet amióta tudomány lett, hangsúlyozta Engels, híveitől és követőitől megköveteli, hogy tudományként kezeljék, azaz hogy tanulmányozzák és tudományosan műveljék, tudományos objektivitással vizsgálják a társadalmi viszonyok, a gyakorlat változásait.

A marxizmus időszerűsége tehát nehéz, szerteágazó és bonyolult feladatokat és nagy felelősséget támaszt a mai marxistákkal szemben, aminek teljesítéséhez komoly felkészülésre és felkészültségre, elmélyült elméleti munkára, kitartó politikai erőfeszítésekre van szükség.

Szándékunk és reményeink szerint 30 évvel ezelőtt ezzel a céllal jött létre a Marx Károly Társaság. Alapítói közül sokan már nincsenek köztünk. Meghaltak vagy előrehaladt az életkoruk, megrendült egészségük okán a közös munkában nem tudnak részt venni. Tisztában vagyunk valós lehetőségeinkkel és korlátainkkal is. Azt is tudjuk, hogy a világ különböző részein, így nálunk is számosan vannak, akik marxistának vallják magukat.

A marxizmus elméleti időszerűségét érvényesíteni csak akkor tudjuk, ha egyesítjük az összes marxista erejét és munkáját a jelenlegi válság leküzdése, a marxizmus megvédése, alkotó alkalmazása és fejlesztése érdekében. Ennek jegyében, az egykori alapítók nevében is a költő Ady Endre verssoraival üzenem a társaság mai tagságának és leendő tagjainak, valamint a másutt ténykedő mai és leendő marxistáknak. „Ismered a fiatalokat? Én sokat várok tőlük, csak sokan és csapatban legyenek és seregek nőjenek e seregtelen honban. Úgy gondolom, a többit elmondtam máskor és jelesebbül. Ebből csak köszöntés csengjen ki, s egy ígéret: ha nem kerül jobb senki, s ha új vezérek is hiába keresnek a keserves honban csapatokat, mi felhorkanunk, ha élünk s visszatérünk, szép-átkos s csillagos, vén csatalovak.”

ARTER ANNAMÁRIA

Túlhaladott-e Marx?

2018 Marx születésének 200. évfordulója, és kerekén 170 éve született meg a Kommunista Kiáltvány is, amelyben Marx igen élvezetes stílusban és könnyen érthetően fejtette ki a kapitalizmus kialakulására, történelmi szerepére és pusztulásának elkerülhetetlenségére vonatkozó markáns nézeteit. E két neves születésnap szinte felszólítás arra, hogy összegezzük Marx főbb eredményeit és rámutassunk, mennyiben segítenek ezek minket „modern” korunk társadalmi-gazdasági mozgásformáinak megértésében.

Amióta a világon győzedelmeskedni lászik a globális kapitalizmus és az emberi társadalom végső és örök formájának a profitérdekű árutermelés tűnik föl, könnyűvé és ezért aztán divatosná is vált szidalmazni, lesajnálni, vagy egyszerűen csak elhallgatni Marx közgazdasági tanait. Ez a hozzáállás az idő múltával egyre természetesebbé válik, hisz évről évre fogy azok száma, akik valaha szisztematikusan tanulmányoz(hat)ták Marxot a szervezett oktatás keretében és azon túl. Pedig a 2008-as válság megmutatta, hogy nem döglött oroszlánról van szó: Marx leírása a kapitalizmusról mégiscsak igaznak tetszik, s ezért érdemes rá hivatkozni – legalábbis egy bizonyos pontig. Mindaddig, amíg a tulajdon kérdését nem érintjük. Hogy ezt ne kelljen bolygatni, az álláspontjukat Marx egyes megállapításaival is promotáló szerzők sora igyekszik megoldást találni a tőkefelhalmozás szülte társadalmi bajokra olyan ártalmatlan javaslatokkal, mint például a vagyonadó (Piketty 2014) vagy a feltétel nélküli alapjövedelem (Vanderbourght – Van Parijs 2017), mintha ezek által megszelídíthető lenne a kapitalizmus, vagy

egyáltalán, mintha az ellenpólus nélkülivé vált globális kapitalizmusban ezek általánosan bevezethetők és fenntarthatók lennének.

Piketty, aki nem habozott Karl Marx fő művéről elnevezni a neve alatt megjelent, mintegy kéttucat hallgató és fiatal kollega segítségével írt könyvét („A tőke a 21. században”) – ami, valljuk be, remek marketingfogás a 2008-as válság utáni antikapitalista felhördülésben – rögtön a bevezető fejezetben siet kiherélni az névadó atya mondanivalóját. Korunk hőse ugyanis abban látja tanulmányának elsőszámú fő eredményét, hogy „óvakodni kell bármiféle gazdasági determinizmustól a jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenségeket illetően. A gazdagság elosztásának története mindig is mélyen politikai volt és nem lehet csupán gazdasági mechanizmusokra redukálni.” (Piketty, 2014: 20. o.) Mintha csak Acemoğlu – Robinson (2012) intelmeit olvasnánk arról, hogy „a szegény nemzetek azért szegények, mert azok, akiknek hatalmában van, hogy szegénységet teremtsenek..., szándékosan ezt teszik”. (Acemoğlu – Robinson, 2012:68. o.). Ilyen egyszerű... Hogy miért születnek unos-untalan olyan emberek a Földre, akik rosszat akarnak népüknek és ezért még a kormányrudat is meg akarják – és meg is tudják! – kaparintani, azt a szerzők nem firtatják, ami jobb is, mert ha gondolatmenetüket következetesen végigvinnék (ami egyébként dicsőségükre válna), kitűnne, hogy genetikai – tehát természeti – okokkal magyaráznak társadalmi viszonyokat.

Valójában persze semmi új nincsen e mai sztártudósok üzeneteiben:

„Az az elképzelés, mintha a nagy politikai színjátékok volnának a döntők a történelemben, olyan régi, mint maga a történetírás, és ez a fő oka annak, hogy a népeknek e zajos föllépések háttérében csendben lefolyó és valóban előrehaladó fejlődéséről oly kevés őrződött meg számunkra” – írta Engels az Anti-Düiringben már közel másfél évszázada (Engels 1974 [1876-1878]:157. o.).

Marx egyik érdeme, hogy rámutatott a termelőeszközök magántulajdonából következő gazdasági-társadalmi szükségszerűségekre. Ismétlem: arra, hogy ezek a termelőeszközök magántulajdonából következnek. Viszont arra is, hogy *éppen a termelőeszközök magántulajdona az, ami nem szükségszerű*, nem örök, mindössze történelmi termék, a társadalom egy különös formája, az emberiség gyermekkorának része, és az általa szült ellentmondások miatt megszűnése *szükségszerű*. A magántulajdon tehát megszüntethető, mi több, az egyenlőtlenségek felszámolásához megszüntetendő, ami természetesen *valóban* politikai lépés. Fent nevezett világhíres szerzők azonban erre az összefüggésre egy szót sem vesztegetnek, nemhogy felhívnák rá olvasóik becses figyelmét.

A marxi közgazdaságtan kiiktatására tett kísérlet persze nem e szerzőkkel és még csak nem is a kelet-európai rendszerváltással kezdődött. A neoklasszikus közgazdaságtant mintegy másfél évszázada, a Párizsi Kommün körüli időkben kreálták azért, hogy kiiktassák a tudományból a nagy klasszikus közgazdák (Smith, Ricardo) által is vallott, de Marx által tökéletesített munkaérték-elméletet. Knut Wicksell kendőzetlen megfogalmazásában:

„A szocialisták (főleg Rodbertus, de még inkább Marx) kezében az értékelmélet a fennálló rend elleni rettenetes fegyverré vált... Egy új és jobban megalapozott csereértékelmélet megteremtése ezért nemcsak elvont elméleti jelentőségű, de elsőrendű gyakorlati és társadalmi érdek is volt, amelyhez... Menger, Jevons és Walras [az ún. „marginális forradalom” atyjai – A.A.] kövezték ki az utat.” (Wicksell 1977 [1934]: 28-29. o.)

Az újabb társadalomtudományi irányzatok követőinek jó része hasonló úton jár, amennyiben úgy interpretálja a mai kapitalizmust, hogy Marx gazdasági tanainak még az alapjaival sincs tisztában.

Ezért a nagy tudós születésének 200. évfordulójáról megemlékezve, a mai kapitalizmus mozgástörvényeinek marxi alapokon történő interpretációja előtt feltétlenül érdemes és kell időt szakítanunk Marx gazdasági tanainak összefoglalására. Szigeti Péter (2017) az elméletalkotás kritériumainak és a kapitalista termelőmód specifikumainak meghatározása kapcsán tárja fel Marx korszakos jelentőségét a társadalomelméletben, bemutatva, hogy miként a sarokköve a marxi elméletnek az egymást kölcsönösen feltételező és ki is záró tőke és bérmunka viszonya. Ennek mintegy folytatásaként, nemrég tanulmányt írtam Marx gazdasági tanainak mai relevanciájáról, különös tekintettel a bérmunka helyzetére. E dolgozatom, melynek itt a kissé szerkesztett bevezető pontját olvashatták, a Politikátörténeti Intézet kötetében (Artner 2018/1), egy még hosszabb, a felzárkózás kérdését is taglaló verzió pedig az Eszmélet Zsebkönyvtár keretében (Artner 2018/2) jelent meg.

Irodalom:

Artner A. (2018/1): A marxista közgazdaságtan alapjai és relevanciája napjainkban. In: Marx... Interpretációk, irányzatok, iskolák. Budapest: Napvilág Kiadó, 143–159. o.

Artner A. (2018/2): Marx 2000. Marx öröksége, a munka helyzete és a felzárkózás lehetősége a globális kapitalizmusban. Budapest: Eszmélet Alapítvány.

Acemoğlu, D. – Robinson, J.A. (2012): *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. New York: Crown Publishers.

Engels, F. (1974 [1876-1878]): *Anti-Dühring*. Budapest: Kossuth Könyvkiadó.

Piketty, T. (2014): *Capital in the Twenty-First Century*. Cambridge, London: The Belknap Press of Harvard University Press.

Szigeti Péter (2017): Kapitalizmusfogalmak és a tőkés termelési mód elmélete. *Eszmélet* 115. szám, Melléklet, 2017. ősz.

Wicksell, K. (1977 [1934]): *Lectures on political economy*. Fairfield: Augustus M. Kelley Publishers.

FARKAS PÉTER

Marx időszerűségéről születése 200. évfordulóján¹

Két, egymásnak ellentmondónak tűnő megállapítással kezdem.

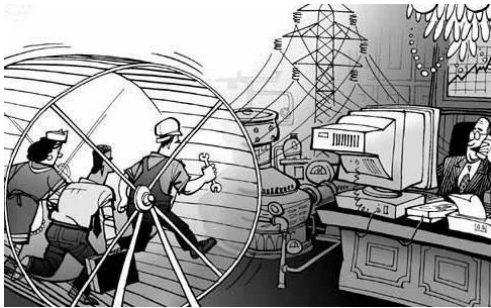
Az első: *a mi magyarított nevű Marx Károlyunk életidejében a kapitalizmus nagyon más volt, mint manapság*. Azóta többször megváltoztatta működési módját: szabadverseny, monopolkapitalista, állammonopol-kapitalista és neoliberális korszakokat élt meg. A nemzeti elkülönültség Marx idején még sokkal erősebb volt, mint manapság. Németország, majd később az Egyesült Államok akkoriban zárkózott fel a világ élvonalához, és ezért befelé forduló, piacvédő politikát folytatott. Hol volt akkor még a nemzetközi áruforgalom és tőkeáramlás mai szintje, hol volt akkor a globalizáció mai neoliberális formája?

A második állítás: *a kapitalizmus lényegi vonásait tekintve ma is ugyanaz, mint a 19. században volt*. Hiszen a gyarmatok kirablása, az eredeti tőkefelhalmozás, a kibontakozó nemzetközi kereskedelem, a nemzetközi hitelezés és tőkebefektetés (pl. Latin-Amerikában, Indiában) már maga a termelési, ezen

¹ Ez a rövid írás egyben figyelemfelhívás arra a cikkemre, mely Marx és a globalizáció címmel az Ezredvég folyóirat 2018. májusi-júniusi számában jelent meg. Első megjelenés a MET 2018/1 értesítőjében, a Fáklyában.

belül a tulajdoni viszonyok nemzetköziesedése, a globalizáció kezdeti stádiuma volt. Hiszen a kapitalizmust akkor és ma is a profithajszu, a világméretű tőkefelhalmozás, a dolgozó osztályok és a gyarmati-újgyarmati országok imperialista-neoimperialista kizsákmányolása jellemezte és jellemzi.

Akkor melyik megállapítás igaz? Azonos, vagy nem azonos a 19. és 21. századi kapitalizmus? Hát persze: mindkét kijelentés a valóságon alapul! Elméleti összegzésként azt mondhatjuk, hogy *a 21. századi kapitalizmus működési módjában jelentősen különbözik 19. századitól, ugyanakkor megmaradt a lényegi azonossága*. A háttérben pedig ott áll a Hegel által feltárt dialektikus viszonyrendszer: az azonosság és nem azonosság azonossága, ahol a nem azonosság a lényegi azonosság mozgásformája.

Neve: szolgálj és ne láss bért.
Neve: adj pénzt és ne tudd mért.
Neve: halj meg más javáért.
Neve szégyen, neve átok:
Ezzé lett magyar hazátok.

Vörösmarty Mihály: Országháza (1846)

Forrás: [Facebook](#)

ők, hogy meghonosítsák maguknál az úgynevezett civilizációt, azaz váljanak burzsoává. Egyszóval: a burzsoázia a saját képmására formált világot teremt magának". Hiszen ez a mai világunkról szól! Teljesen egyértelmű: már a 19. század közepén tisztán látták a gazdasági és ezzel a társadalmi viszonyok nemzetköziesedésének, a tőke világméretű koncentrálódásának és centralizálódásának tendenciáját, a kapitalizmust hajtó érdekvizonyok és társadalmi törvények nemzetközi érvényesülését. Sőt, a mai szélsőjobboldalnak, a „reakciósnak” és bizonyos baloldaliaknak is üzentek: a nemzetköziesedés, a globalizáció (a profithajszu és a technikai fejlődés miatt) nem megállítható folyamat. Arra figyelmeztetnek bennünket is, hogy nem az emberi társadalom Földünkre kiterjedő (vagy európai) egységese-
désével van a baj, hanem annak módjával, a kapitalizmussal. Erről szól a Kiáltvány, Marx és Engels egész munkássága.

TÓTH ZSOLT

Sargentini-jelentés – radikális baloldali igenek fájó kivételekkel

Az Európai Parlament 2018. szeptember 12-én elfogadta a Sargentini-jelentést, amely az Nemzeti Együttműködés Rendszerének eddigi legnagyobb, bár egyelőre csak szimbolikus külpolitikai veresége. A jelentésre épülő, Orbán-rendszer elleni szankciók későbbi elfogadása ugyan meglehetősen távolinak és valószínűtlennek tűnik, azonban a presztízsveszteség nyilvánvaló, hiszen Orbán még saját kereszténydemokrata pártcsaládjában is alulmaradt, s lényegében megbélyegzett politikai páriává vált.

A Fidesz kommunikációs gépezete idehaza természetesen mindent megtesz azért, hogy a döntés jelentőségét csökkentse; szavazási csalásnak, migránspárti összeesküvésnek, gyerektelenek frusztrált ár-mánykodásának, vagy épp „kommunista hangvételű aljamunkának” állítsa be azt.

A „kommunista” szálra a döntés utáni napokban ellenkező előjellel, de csaknem hasonló mértékű ostobasággal az „ellenzéki”, liberális-konzervatív gonzósajtó is lecsapott. Az orbáni rendszert elsősorban diktatórikus módszereire hivatkozva (nem először) azonosították a „kommunizmussal”. Az antikommunista Orbán állítólagos kommunistasága természetesen túl nagy blódség ahhoz, hogy különöbben foglalkozzunk vele.

Az „ellenzéki” médiának kapóra jött, hogy egyes magukat kommunistának nevező pártok is elutasították „az egyik tagállam belügyeibe való külső beavatkozást”, s nem voltak hajlandók elítélni a Magyarországot a faszálódás és a teljes lezúllás útjára lökő Orbán-kormányt.

Az alábbi táblázatban látható, hogy a jelentésről két frakció szavazott egységesen, hat frakcióban és a függetlenek között voltak a többségi véleménytől eltérő voksok. A három baloldali frakció és a frakción kívüli baloldaliak döntő többsége megszavazta a jelentést. A zöldek egységesen igent mondtak, de a szociáldemokraták és a radikális baloldaliak szavazatai között voltak nemek és tartózkodások is.

A Sargentini-jelentésre adott szavazatok frakciók szerinti megoszlása

FRAKCIÓ	TELJES NÉV MAGYARUL	IGEN	NEM	TARTÓZKODÁS	ÖSSZESEN
ALDE	Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért	59	4	2	65
ECR	Európai Konzervatívok és Reformisták	3	57	9	69
EFDD	Szabadság és Közvetlen Demokrácia Európája	12	24	1	37
ENF	Nemzet és Szabadság Európája	0	34	0	34
GUE/NGL	Egységes Európai Baloldal/Északi Zöld Baloldal	41	6	0	47
NI	Frakción kívüliek	2	13	3	18
PPE	Európai Néppárt (Kereszténydemokraták)	115	57	28	200
S&D	Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetsége	167	2	5	174
VERTS/ALE	Zöldek/Európai Szabad Szövetség	49	0	0	49
ÖSSZESEN		448	197	48	693

Forrás: Az Európai Parlament honlapja

A kommunista, baloldali szocialista és radikális zöld pártokat tömörítő GUE/NGL-en belül – a frakció többségi álláspontjától eltérve – a Portugál Kommunista Párt (PCP) és egy vele szövetséges kis ökoszocialista párt (PEV), illetve Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja (KSČM) nemmel szavazott. A két kommunista párt hagyományosan a frakció marxista-leninista balszárnyához sorolható. A cseh pártot egyes bírálók nacionalista, szociálkonzervatív elhajlással is vádolják, s tevékenysége, különösen Andrej Babiš oligarcha koalíciós kormányának külső támogatása óta, egyre „gyanúsabb”. (Bár ez a kritika a cseh szociáldemokraták koalíciós részvétele kapcsán is elmondható.)

A helyzetet tovább árnyalja, hogy a GUE/NGL-ből – annak „opportunistája jellege” miatt – kilépett Görögország Kommunista Pártja (KKE) viszont szigorúan elvi alapon elfogadta a jelentést.

A különböző döntések mögött természetesen belpolitikai okok is húzódnak, azonban többekben némi csodálkozást keltett, hogy két, magát következetes marxista-leninistának tartó párt ennyire eltérő következtetésre jutott egy posztmodern, fasisztoid diktatúrát kiépítő kormány elítélésében, miközben történelmüket áthatja a faszizmus elleni harc.

Érdemes ezért szó szerint közölni a két párt nyilatkozatát.

„A Portugál Kommunista Párt Sajtóirodájának közleménye

Az Európai Parlament Magyarországról hozott döntéséről

2018. szeptember 12.

A Portugál Kommunista Párt mélyen elítéli a demokrácia, a szociális jogok, az alapvető szabadságjogok és ezek intézményi garanciái elleni támadásokat Magyarországon. A Portugál Kommunista Párt azonban elutasítja azt is, hogy a magyar helyzet – amelynek jellemzőivel ráadásul az EU politikája is leírható – ürügyül szolgáljon arra, hogy az Európai Unió megkönnyítse a tagállamok és népeik elleni fenyegetéseket, zsarolásokat, ultimátumokat és szankciókat.

A döntéssel az EU és politikája nemzetek feletti jellegét, a nemzeti függetlenség és a szociális jogok egyre jellemzőbb semmibevételét erősítik. Ezt a politikát a nagy országok és a nagy gazdasági érdekcsoportok határozzák meg, s ezzel utat nyitnak a szélsőjobboldali és fasiszta erőknek Európában.

A fenti, alapvetően fontos okok miatt nem ismerjük el, hogy az Európai Uniónak felhatalmazása vagy legitimitása lenne arra, hogy a demokrácia és az emberi jogok ügyében ítélkezessen, vagy akár igazodási pontként szolgáljon. A trojka² intervenciói (különösen Portugáliában), az EU xenofób és kizsákmányoló migrációs politikája, a fasiszta erők támogatása Ukrajnában, a szuverén államok elleni agressziók már önmagukban bizonyítják ezt.

A Portugál Kommunista Párt arra figyelmeztet, hogy az EU részéről a magyarországi populizmus és elfogadhatatlan politikai gyakorlat elítélése – ahelyett, hogy mindenhol elutasítaná a számos országban és szituációban alkalmazott ugyanilyen politikai gyakorlatot – arra irányul, hogy precedenst teremtsen a szankciók és az ultimátumok önkényes alkalmazására egy független ország ellen.

Továbbra is küzdünk a szabadságot és a demokráciát sújtó támadások ellen, újra kifejezzük szolidaritásunkat a kommunistákkal és a többi demokratával, akik Magyarországon ellenállnak a magyar kormány és az Európai Unió politikájának.”

„Görögország Kommunista Pártja

Az Európai Parlament Magyarországról hozott döntéséről

2018. szeptember 14.

Görögország Kommunista Pártjának delegációja az Európai Parlamentben megszavazta Magyarország antikommunista és rasszista kormányának elítélését, de egyben az Európai Unió migránsellenes politikáját is elítélte. A KKE delegációja az Európai Parlamentben az alábbi nyilatkozatot adta ki:

² A trojka eredetileg az Európai Unió Tanácsának utoljára leköszönt, aktuális és következő soros elnökéből áll. A görög válság óta azonban a radikális baloldal az Európai Bizottság, az Európai Központi Bank és az IMF kíméletlen, a centrumországok érdekeit szolgáló hármását is trojkának hívja. (T. Zs.)

»A KKE EP-delegációjának igen szavazata az Európai Parlament Orbán-kormány elleni javaslatáról politikai állásfoglalás a magyar kormány antikommunizmusáról, menekültek elleni rasszista politikájáról és minden fajta rasszista diszkriminációról.

A KKE évek óta következetesen harcol az EU és néPELLenes politikája ellen. Nem szavazta meg az EU-szerződéseket, nemhogy elismerte, de egyenesen elítélte az EU tagországok belügyeibe való beavatkozását, s tényszerűen bemutatta, hogy az EU a tőke transznacionális szervezete az európai népek ellen.

Az Orbán-kormány elítélése, illetve a bevándorlókra és menekültekre való hivatkozás nem takarhatja el az EU migrációellenes politikáját és az EU részvételét az imperialista háborúkban, amely a migrációs mozgások és a menekültáradat legfőbb okozója.

Az EU hivatalos ideológiájába emelte az antikommunizmust, nem akarja észrevenni a történelmi igazságot, s nagy a felelőssége a szélsőjobboldal megerősödésében.«”

Megfigyelhető, hogy mindkét nyilatkozat lényegében azonos politikai alapállást tükröz, a Portugál Kommunista Párt nyilatkozatát mégis szerencsétlennek érezzük. Vannak olyan pillanatok, amikor a szolidaritás nem lehet többé üres frázis. Pusztán az Európai Unió káros és következetlen politikai gyakorlata miatt nem elítélni a kiépülőben lévő magyarországi fasisztoid önkényuralmat egy olyan párt színeiben, amelyet évtizedeken át üldöztek a Salazar-diktatúrában, nem több üres dogmatizmusnál.

A konkrét esetben hálával tartozunk minden baloldali és jobboldali demokratának, aki megszavazta a jelentést.

Görögország Kommunista Pártjának pedig külön ki szeretnék fejezni a nagyrabecsülésünket, hiszen az opportunizmussal vádolt GUE/NGL-lel, illetve az Európai Baloldali Párttal szembeni erősen – és esetenként talán jogosan – kritikus alapállásuk nem homályosította el politikai ítélőképességüket és morális érzéküket.

WIENER GYÖRGY

Az MSZP irányvonaláról

Az MSZP 1989-ben platformok szövetségéként jött létre. Az átalakuló kongresszuson az ortodox kommunisták mellett eurokommunisták, szociáldemokraták, polgári radikálisok és liberálisok vettek részt, sőt a Pozsgay Imre által vezetett nép-nemzeti irányvonal is viszonylag jelentős képvisellel rendelkezett. Az új párt kezdetben, az 1990 május végi kongresszusig még látszólag kommunisták és szociáldemokraták szervezeteként működött, az utóbbiak túlsúlyával, ettől az időponttól kezdve azonban egyértelműen mérsékelt szociáldemokrata párttá vált. Ugyanakkor kommunisták, trockisták és a nép-nemzeti irányvonal képviselői is a pártban maradtak, ez utóbbiak azonban később teljesen marginalizálódtak, amit többek között Szűrös Máttyás, majd Szili Katalin kilépése jelzett.

Az átalakult párt vezetésének és tagságának nagy többsége egyetértett abban, hogy országunknak Nyugat-Európától való elmaradását alapvetően a szocialista időszak idézte elő. Úgy vélték, hogy a kapitalizmus helyreállítása nyomán e hátrány gyorsan leküzdhető. Engels szóhasználatával élve azonban, a történelem nekik sem adott igazat. A marxi társadalmi forma-, illetőleg a vilárendszer-elmélet ugyanis ez esetben is helytállóan bizonyult, igazolva, hogy a félperiféria, illetőleg a periféria országainak felzárkózása csak kivételes esetben lehetséges.

Az MSZP az 1990-es évek elején teljesen feladta a demokratikus szocializmus programját, melyet 1989 márciusában még az MSZMP hirdetett meg. Ennek ellenére 1993 második felében a párt egy viszonylag baloldali, számos jóléti intézkedést tartalmazó választási programot hirdetett meg, melyet a liberális irányvonal (Békesi László, Vitányi Iván stb.) egyértelműen ellenezett, és a privatizáció folytatását, a polgárosodást és a modernizációt helyezte előtérbe. Ráadásul az MSZP-SZDSZ kormány 1994. júliusi megalakulása után a pártvezetésre erőteljes nyomást gyakorolt az IMF és a Világbank a megszorítások bevezetése érdekében, amit később Vranitzky osztrák és Kohl német kancellár is támogatott. Hivatkozási alap az ország növekvő eladósodása volt, s a fenyegető államcsőd miatt végül is a Horn-kormány 1995. március 12-én bejelentette a Bokros-csomagot, amelyet egyébként sem a kormány, sem az MSZP elnöksége és frakcióvezetése nem tárgyalta meg.

A 2002-es választásokat az MSZP a „jóléti rendszerváltás” programjával nyerte meg. Figyelemre méltó, hogy e baloldali koncepció a liberális Medgyessy Péter nevéhez fűződött, s tartalmát jórészt Gyurcsány Ferenc dolgozta ki, aki később úgy látta, hogy e program nagymértékben hozzájárult a költségvetési deficit és az adósságállomány növekedéséhez. A nyugati üzleti körök és mértékadónak tekintett közgazdászok, illetőleg újságírók negatívan értékelték a jóléti intézkedéseket, közrejátszva abban, hogy 2003 nyarán maga Medgyessy Péter miniszterelnök nyilvánította túlhaladottnak a jóléti államot. E bejelentés két hónap alatt csaknem 20 %-kal javította a Fidesz pozícióját az MSZP-vel szemben, majd Draskovics Tibor pénzügyminiszter megszorító csomagja tovább csökkentette a szocialisták népszerűségét. Az EP választási vereség nyomán végérvényesen megrendült Medgyessy pozíciója, akit 2004 késő nyarán Gyurcsány Ferenc váltott fel a miniszterelnöki tisztségben. Az új kormányfő 2005 tavaszán meghirdette a száz apró lépés programját, mely kisebb kedvezményeket tartalmazott, és nyilvánvalóan hozzájárult az MSZP 2006-os tavaszi győzelméhez. Az EU azonban már e választások előtt – a maastrichti kritériumok betartása érdekében – szigorú megszorító lépéseket követelt, melyek bevezetésére Joaquin Almunia pénzügyi biztos, a Spanyol Szocialista Munkáspárt korábbi főtitkára csak szeptemberig adott haladékot. A költségvetési kiigazító intézkedések bejelentése után az MSZP támogatottsága azonnal zuhanni kezdett, majd az öszödi beszéd kiszivárogtatása súlyos belpolitikai válságot idézett elő. Az ún. reformlépések közül a Fidesz leginkább a vizitdíj, a kórházi ápolási díj és a tandíj (képzési részhozzájárulás) bevezetését támogatta, melyek ellen sikeres népszavazást is kezdeményezett. Gyurcsány nemzetközi pozíciója is megrendült, mivel az ország energiaellátásának biztosítása érdekében viszonylag jó kapcsolatot alakított ki Putyinnal, amit az amerikai kormányzat, amúgy tévesen, oroszbarátságként értékelt. 2008 augusztusának végén, részben a népszavazási kudarc miatt is, Gyurcsány Ferenc fel akart hagyni a megszorításokra épülő reformpolitikával, a 2008 őszén kirobbant nemzetközi pénzügyi és adósságválság azonban sorozatos költségvetési kiigazításokat kényszerített ki. A válság magyarországi megjelenésében fontos szerepet játszott Soros György, aki az OTP részvények és a forint ellen spekulált, s a magyar állampapírpiac befagyásához is hozzájárult. Miután Angela Merkel nem támogatta Gyurcsány azon elképzelését, hogy pénzügyi segítséget nyújtsanak a krízis leküzdéséhez, a miniszterelnök, részben a frakcióban megrendült pozíciójára is hivatkozva lemondott, s utóda, Bajnai Gordon, drasztikus megszorító lépésekkel tett eleget az IMF, a Világbank és az EU követeléseinek, amely intézmények ún. mentőcsomaggal finanszírozták Magyarországot.

A költségvetési megszorítások nyomán az MSZP támogatottsága újra meredeken csökkent. A szocialistákat az 1994-es választásokon 1 781 503, 2002-ben 2 361 997 választópolgár támogatta, ez utóbbi alkalommal legalább félmillióan Medgyessy jóléti programja miatt csatlakoztak e bázishoz. 2006-ban még 2 336 705-en szavaztak az MSZP-re, a 2008-2009-es fordulatot követően 2010. április 11-én azonban a párt listájára már csak 990 428-an voksoltak, ami a négy évvel korábbi szavazótábor 57,6 %-ának elvesztését jelentette.

A 2014-es és a 2018-as parlamenti választások eredményei azt mutatják, hogy az elvesztett szavazók túlnyomó többségét nem lehet visszaszerezni. A szociáldemokrata ígéretek az elmúlt csaknem 30 év tapasztalatai alapján önmagukban már nem elégségesek, s ráadásul a megfelelő nemzetközi háttér is hiányzik. A 13. havi nyugdíj visszaállításának ígérete sem mozgósította a szavazókat, többek között azért, mert ezt az MSZP által megszavazott Bajnai-kormány szüntette meg. Emellett a Fidesz nagymértékben támaszkodhat a külföldi, s ezen belül különösen a bajor nagytőke támogatására, melynek Orbán Viktor gazdaság- és szociálpolitikája teljes mértékben megfelel. Számukra éppúgy, mint a hazai közvélemény egy része számára, csak a Fidesz tűnik kormányzóképes erőnek, a végrehajtó hatalomból 2010-ben kiszorult MSZP, s a többi ellenzéki párt viszont nem.

Jelenleg a szocialisták a kiutat a Karácsony Gergely által felvetett szociális demokrácia koncepciójában látják. Ez, akár csak az 1945-1946-os felfogás szerint a népi demokrácia, a tőkés társadalmi formán belül kívánja megoldani a súlyos szociális problémákat. Célja a jóléti állam visszaállítása, s egy olyan közvetlen demokrácia megteremtése, melyben az alapvető osztályok nem egyszerűen kompromisszumot kötnek, hanem együtt gyakorolják a hatalmat. E politikai koncepcióban nagy hangsúlyt kap az esélyegyenlőség az oktatásban, az egészségügyben és a lakhatásban, s kiemelt cél a szakszervezeti jogok biztosítása is. Ennek megfelelően az MSZP-Párbeszéd szövetség a sztrájkjog teljes körű garantálását ígéri, és új munka törvénykönyvet követel.

A szociális demokrácia koncepcióját ma az MSZP vezetői elfogadják, de jelen pillanatban a párton belül nem ez a legfontosabb kérdés. A viták főként arról folynak, hogy mely politikai pártokkal és miként lépjen szövetségre az MSZP. Valóban összefogásra van szükség, a Demokratikus Koalíció mögött álló 300 ezer szavazóról sem lehet lemondani.

Az MSZP tehát mostanában új ideológiát és programot dolgoz ki, melyeket a baloldali beállítottságú választók valóban támogathatnak. A kérdés az, hogy a történelmi realitások mennyire teszik lehetővé annak megvalósítását.

2018. október

(A Marx Károly Társaság és a Május Elseje Társaság vitáján, 2018. szeptember 21-én elhangzott előadás szerkesztett változata.)

SZENDE GYÖRGY

Baloldali értékek?

Rendszeres olvasója vagyok a Népszavának, amelynek a nyomtatott változata *szociáldemokrata napilapnak* nevezi magát. Az interneten olvasható impresszum ezt nem tartalmazza, ott ez olvasható: „*A Népszava tradicionális, országos közéleti napilap, alapelve az elfogulatlan, tárgyilagos, hiteles tájékoztatás. A lapban megjelenő témák sokoldalú megközelítése, objektív feldolgozása a tényfeltáró újságírás hagyományait követi, törekvése, hogy hiteles forrásként, a baloldali értékek megőrzésével, széles körű információkkal szolgáljon ki egyre több és több olvasót.*”

Ez a bemutatkozás – ha komolyan vesszük – okoz némi gondot. Tradicionális napilap? Hagyomány sokféle lehet, milyent követ ez a lap? A cím alatti „szociáldemokrata” jelző is több kérdést vet fel, mint amennyire válaszol. Szociáldemokrata volt például valamikor a kommunista Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg, és az Ebert-Scheidemann-kormány hadügyminisztere, Gustav Noske is, aki fegyverrel vette le a német forradalmat és meggyilkoltatta őket, a vezetőit. A mai angol-amerikai szóhasználatban szociáldemokrata Bill Clinton és Tony Blair is. A nevükhöz fűződik egyebek között Jugoszlávia szétbomlása és az iraki háború is. Ezek feltehetően nem tartoznak a megőrzendő „baloldali értékek” közé. A

bemutatkozás tehát nem sokat segít a lap arculatának a megismerésében; ez ügyben csak a lapot olvasva igazodhatunk el. Lássunk hát egy-két példát.

A lap ez év szeptember 4-i cikkében (https://nepszava.hu/3007263_szakaly-sandor-ket-hazugsaga), nagyon helyesen, támadja a VERITAS Történetkutató (értsd Történethamisító) Intézet igazgatója, Szakály Sándor egyik neo-horthysta, antiszemita, történelemhamisító szónoklatát. Ennek során azonban szerét ejti egy-két sajátos furcsaságnak. Kifogásolja (joggal), hogy Szakály holocaustcselekményeket minősítve, az akkori törvényekre hivatkozik. Az egyik érve váratlan módon ez: „*Akkor nem lehetne az emberiség nevében elítélni a sztálini bűnöket, a gulágot sem.*” Ez „csizma az asztalon”. Véletlenül került ide? Olvassuk tovább. „*Túl sokat vesztett ez az ország annak idején a zsidótörvényekkel, amelyekkel átszabták a nemzet organikus szövetét, hogy aztán ugyanezt megtegye a háború utáni kommunista hatalom is – akkor épp a svábok kitelepítésével.*” – írja a szerzőnk, Friss Róbert (főszerkesztő-helyettes). Ez már nem egyszerűen az a bizonyos csizma, hanem többszörös durva történelemhamisítás is. A magyarországi németek kitelepítése az 1946-1948 években történt, azaz a koalíciós időkben, amikor nem volt „háború utáni kommunista hatalom”. Az „ugyanez” azt jelenti, hogy a 185 ezer itteni német Németországba telepítése és több mint fél millió magyar zsidó megsemmisítése Auschwitzban és más lágerekben, ukrainai és „hazai” „munkaszolgálatban”, meg a Duna-parton és az országutakon azonos súlyú cselekmények! Nos, ez több, mint „Szakály Sándor két hazugsága” – és ha „szociáldemokrata, baloldali” hazugság, úgy annál rosszabb. Némi töprengés után, szeptember 7-én, a következő levelet írtam a szerzőnek:

„Dicséretes, hogy Ön a szept. 4-i cikkében (https://nepszava.hu/3007263_szakaly-sandor-ket-hazugsaga) támadja Szakály Sándor neo-horthysta, antiszemita, történelemhamisító szónoklatát. Sajnálatos, hogy félreérthetetlenül egyenlőségi jelet tesz egyrészt a Horthy-rendszer és a nyilas diktatúra, másrészt a Gulag és »a háború utáni kommunista hatalom«, implicite a náci Németország és az annak leverésében döntő szerepet betöltő Szovjetunió közé. E logika csúcsaként odáig is eljut, hogy »a nemzet organikus szövetének átszabásában« majd félmillió magyar Auschwitzba deportálását és a svábok kitelepítését egymás mellé teszi. Az ilyen antikommunista, szovjetellenes »antifaszizmus« hazugsága nem jobb Szakály úr két hazugságánál.”

A szerző azonnal válaszolt, a következőképpen: „*Szende Úr! Kérem, mielőtt lehazudozna, olvassa el újra, amit írtam és próbálja megérteni.*

Levelét köszönöm, üdvözlettel:

Friss Róbert”

Remélem, érthető, hogy e válasz után feleslegesnek éreztem folytatni ezt a levelezést.

Hargitai Miklós (szerkesztő) november 9-i cikkében (https://nepszava.hu/3014606_uzen-a-part) jogosan bírálja azt, amit a fideszes hatalom tett Prőhle Gergellyel, a Petőfi Irodalmi Múzeum (jobboldali) igazgatójával. A cikkben váratlanul, a tartalommal való valódi összefüggés nélkül, megjelenik a következő szöveg: „*A formula amúgy ismerős, hiszen utólag azt is nehéz lenne rekonstruálni, hogy mi volt a kivégzett Rajk László vétké. (Mármint a kommunista hatalom szempontjából, mert amúgy a kemény kezű belügyminiszternek, az ÁVO megalapítójának és a kékcédulás választások megszervezőjének volt bűne jócskán. A skizofrén helyzetet tökéletesen jellemzi az állítólag Rajk újratemetésén egy barátja szájából elhangzott, azóta szállóigévé vált mondat: »Szegény Laci, ha ezt látná, de közénk lövetne!«).*”
Íme, a csizma újfent az asztalon hever. Az elcsépelet antikommunista „anekdota” milyen célt szolgál? Netán skizofréniával van dolgunk?

Nézzünk még egy harmadik példát. A lap november 10-i számának József Attila nevét is hordozó Szép Szó mellékletében jelent meg ismerősünk, Friss Róbert cikke: https://nepszava.hu/3014648_friss-robert-hogyan-leszunk-nacik. Szerzőnk itt könyvet ismertet: Brunhilde Pomsel-Thore D. Hansen: Goebbels titkárnője voltam című könyvét (Európa Könyvkiadó, 2018) Először is megtudjuk, hogy a könyvet „Hátborzongató volt olvasni, mert a »létező szocializmus« nyelvére ismertünk a birodalmi nyelvben.” Kissé meglepő, de aligha vitathatom, hogy a szerző mire ismert rá, annál is inkább, mert a nyelvtudásom nem terjed ki az említett nyelvre.

Tovább: „...leírhatnánk a XXI. század bármely ifjú, apolitikus, tájékozatlan korosztályának életét. A ma nemzedékeinek csak azt a hitet kell még a fejükbe verni, amellyel a nemzetiszocializmus és a bolsevik gyakorlat az 1929-es válság után végzetesen megfertőzte a korszak értelmiségét”. Megjöttünk; nácizmus és bolsevizmus ismét „ugyanaz”! „...Emlékszem a híres sportpalastbeli rendezvényre. »Akarjátok a totális háborút?» (Az 1943. február 18-i beszéd a nemzetiszocialista propaganda mintapéldája – a szerk.)” Szerzőnk nem látja szükségesnek említeni, hogy a németek röviddel a sztálingrádi katasztrófájuk után alkalmazták ezt a „mintapéldát”. Rákényszerültek, mert a Vörös Hadsereg nem volt velük „ugyanaz”.

„Hitler nemzetiszocialista forradalma a történelem talán első tömegforradalma volt. Nem csak a weimari köztársaság, hanem – általánosítható tanulságként - minden liberális polgári demokrácia csődjének a terméke. Amihez Oroszországban 1917-ben puccs, ahhoz itt tömegforradalom kellett.” A hitleri hatalomszerzés tehát – amely közismerten alkotmányos módon valósult meg – „tömegforradalom” volt, az orosz szocialista forradalom viszont, (amelyet a tömegek nemcsak megvalósítottak, hanem hosszú polgárháborúban és a fél világ ellenséges fegyveres beavatkozása ellen vívott háborúban meg is védtek) – puccs! Ezt a badarságot még a jobboldalon is csak a legelfogultabbak szokták hajtogatni.

Végül: „Goebbels egykori titkárnőjének visszaemlékezéseiből megtudhatjuk, hogyan leszünk néma, használható és bármikor eldobható fogaskerekek egy legkevésbé bennünket szolgáló hatalom gépezetében. Hogyan leszünk náci, ha nem vagyunk azok.”

A Népszava nov. 15-i számában jelent meg Bártfai Gergely cikke, a „Trauma” (https://nepszava.hu/3015234_trauma), amely Hitlerről szól. A befejező bekezdése ez:

“Száz év telt el azóta. Bárcsak megértenénk végre, mi és miért történt a balsorsú katonával, attól kezdve, hogy visszanyerte a látását, és 1918. november végén elhagyhatta a kórházat, egészen öngyilkosságáig, 1945-ig. Hiányzik a megnyugtató magyarázat a közben 26 és fél évre. Miből született a leendő Führer, miért szegődtek nyomába a tömegek, mitől vetkőzött ki önmagából az emberiség? Honnan indult az út, amelyik a hullahegyekig és az üszkös romokig vezetett?” Itt érezhető valami együttérző sajnálkozás Hitler sanyarú sorsa felett. A szerző a nácizmus elítélése és történetének elemzése helyett misztifikál, félrevezet és lefegyverez. Emiatt nem üdvözölhető a cikknek még az a többiekétől eltérő, pozitív sajátossága sem, hogy mellőzi a „szélső” baloldal szidalmazását, azonosítását a nácizmussal.

Folytathatnánk, de ennyi is világos képet ad a lapban közölt elemzések fő jellemzőiről, stílusáról és módszeréről. A Népszava az utolsó, már egyetlen, olyan „országos közéleti” lap, amely – a tipikus jobboldaliakhoz (Magyar Hírlap, Magyar Idők stb.) képest – baloldali. A szerzői, a lapot védelmezve a Népszabadság és mások sorsától, bátor harcot vívnak a hatalmon lévő jobboldali rezsimmel. Sajnos ezt gyakran a sanda mézszáros módjára teszik, aki jobbra céloz és balra sújt. Az érintett és más publikációkban erősen érződik a „totalitarizmusról” szóló népszerű tanítás hatása; a lényegi összefüggésekről hallgatva, a fasizmust és az annak leverésében, a 20. században döntő szerepet játszott erőket

együtt próbálják a vádlottak padjára ültetni. Lehet, hogy a Népszava szerzői jót akarnak, és csak a lap fennmaradásáért teszik, amit tesznek. Sajnos, a szándékaik – a jelzett tényekkel szemben – lényegtelenek. Ismeretes, hogy a pokolba vezető út is jószándékkal van kiköveve.

A Népszabadságot a következetes baloldal elleni tevékenysége sem tette „szalonképpé” a jobboldalon, és nem is védte meg. Hasonló taktika most és a jövőben sem hozhat kedvezőbb eredményt, de gyengítheti azokat, akikkel szövetkezve növelhető lenne a hatékony védelem esélye. Az olvasók között valószínűleg sokan vannak, akiket a kormánypárti, jobboldali tömegtájékoztatás a maga nyíltan jobboldali, sőt félig vagy egészen fasiszta agitátoraival csak kevésbé tud befolyásolni, mint a „szociáldemokrata, baloldali” sajtó. Ebben rejlik a Népszava fentebb bírált, inkább liberálisnak, mint baloldalinak tűnő tevékenységének a veszélye, kára.

FARKAS PÉTER

A „Kádár-korszak”-ról: mi és a közvélemény

A Marx Károly Társaságban többen vagyunk, akik annak idején a szocialista építés „kádári korszakának” belső, baloldali kritikusi voltunk. Kettős volt az érzelmi viszonyunk ahhoz az időszakhoz. Az ötvenes-hatvanas évek fordulóján támogattuk a szocialista irány konszolidációját, örömmel vettük az életszínvonal fokozatos emelkedését, a relatív gazdasági sikereket. Ugyanakkor aggodalommal figyeltük az ország eladósítását, s főleg azt, hogy a valós problémákra adott rossz válaszként, a piaci viszonyok, a kapitalizmus felé vezető „megoldások” születtek. Végül a termelőüzemeket a magántőke felhalmozására alkalmas GMK-k és VGMK-k, majd a „spontán” privatizáció bomlasztotta fel, megváltoztatva a tulajdonviszonyokat, mintegy igazolva aggodalmainkat.

Kádár János nem volt teoretikus, inkább pragmatikus reálpolitikus. A korszak politikáját nagymértékben meghatározták azok a nemzetközi viszonyok, revizionista tendenciák, melyek az SZKP 20. kongresszusát követték. Ez a tendencia a legtöbb európai szocializmust építő országokban az ún. pangáshoz, a nemzetközi termelékenység versenyben megtorpanáshoz, az egyébként fontos békés egymás mellett élés kapcsán nem kevés illúzióhoz, az össznépi állam hibás koncepciójához, a szocializmus felé haladás folyamatának elgyengüléséhez vezettek. *Kádár azonban élete végén nem adta fel a szocializmus és a népjólét iránti elkötelezettségét, nem vált a szocializmus eszméjének árulójaivá, mint Gorbacsov.* Mindvégig a népjólét fejlesztése lebegett előtte. Még az 1985-ben indult ötéves terv kialakítása során is ragaszkodott ehhez, pedig valójában – részben az adósságtörlesztés, részben az elhanyagolt gazdasági struktúra gyengeségei miatt – már nem volt elég forrás az életszínvonal emeléséhez.

A súlyos hibák ellenére a „szocialista” korszak társadalmi-szociális teljesítménye egyértelműen kiállja az összehasonlítás próbáját az 1989 utáni magyar félperifériás kapitalizmussal, ahol a lakosság közel felének jövedelme a létminimumra, vagy az alá süllyedt. Lukács György szavaival élve: „A legrosszabb szocializmus is jobb, mint a legjobb kapitalizmus”.

A szocializmus építésének évtizedei alatt a létbiztonság és a javuló életkörülmények a lakosság szimpátiáját, támogatását váltotta ki. Mint az alább ismertetésre kerülő közvéleménykutatások bizonyítják, ez az érzés megerősödött a közvéleményben a kapitalista rendszerváltás után. A „Kádár-korszak” erős hivatkozási alap lett a tudatos marxisták számára is 1989 után.

+++

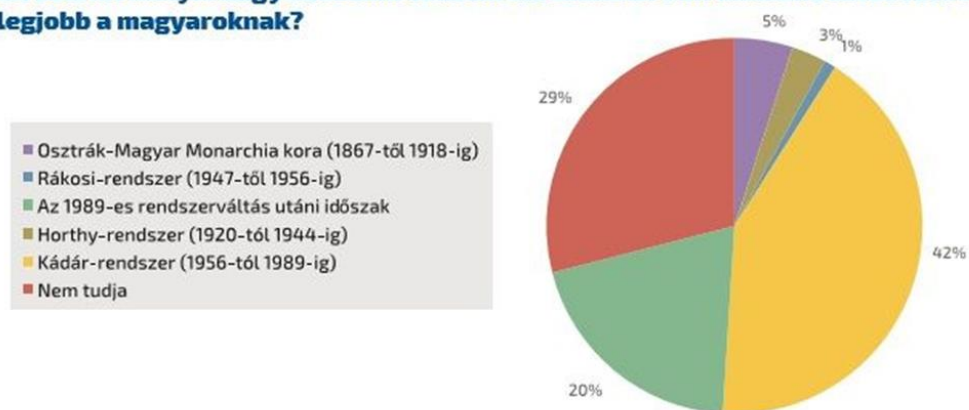
A még a „szocialista” korszakban létrehozott Közvéleménykutató Intézet (MKI) 1989-ben készült felmérése szerint a válaszadók nagyobbik fele ítélte inkább hasznosnak Kádár politikáját. Az ismertetés

szerint: „nemcsak alacsonyabb státuszú és iskolázatlanabb rétegek támogatták, hanem a felsőfokú végzettségűek és a vezető beosztásban dolgozó értelmiségiek is... A szocializmus eredményének könyvelik el az emberek az ingyenes, mindenki számára biztosított oktatást (61 százalék egyetért), az ingyenes orvosi ellátást (58 százalék egyetért), valamint az államilag garantált nyugdíjat (55 százalék egyetért), s ezeket a többség vélhetőleg meg is akarja tartani". Az átfogó kérdésre pedig 87% nyilatkozott úgy, hogy „mindig is pozitív volt a véleménye” Kádár Jánosról (Wirth 2013). Ez a felmérés közvetlenül Kádár halála után, a rendszerváltásos agymosás idején készült, amikor már széles körben gyalázták a „szocialista” múltat, s a fejlett tőkés országokhoz való közeli felzárkózás lehetőségével szédítették a közvéleményt.

A hazai kapitalizmus tapasztalatai inkább erősítették a szocialista építés korszakának vonzerejét. 2001-ben a felnőttek 53 százaléka nyilatkozott úgy, hogy a második világháború és a rendszerváltás közötti időszak volt a legboldogabb a magyarok életében, 2008-ban már 62 százalékuk (Wirth 2013).

Legutóbb 2017-ben készült hasonló témájú közvéleménykutatás. Bár a válaszadók harmada bizonytalan volt, a rendszerváltást követő bő negyedszázad múltán is több mint kétszer annyian (42 %) merték vállalni azt a nézetet, hogy a „Kádár-rendszer” idején jobb volt a magyaroknak, mint a rendszerváltást követően. A jelenlegi magyarországi rendszert tehát csak a lakosság egyötöde tekinti jónak, (közel 1/3 pedig nem válaszolt).

Ön szerint melyik nagy huszadik századi korszakban volt mindent összevetve a legjobb a magyaroknak?

Forrás: A magyar álm... 2017, 29. o. (Policy Solutions – Friedrich Ebert Stiftung.)

A képet azonban árnyalni kell. Az egészen fiatal felnőttekben ugyanis gyengült a szülők emlékeiből táplálkozó vélemény. Ez még akkor is így van sajnos, ha a felmérés eredményét ismertető újságíró a Kádár-korszak erős hatását hangsúlyozza a fiatalok körében is: „A kádárizmus pozitív megítélése anynyira elsöprő, hogy még a 30 évnél fiatalabbak között is csak egyetlen százalékkal többen választották a rendszerváltás utáni Magyarországot, pedig ők vagy egyáltalán nem, vagy csak 1-2 évet éltek a rendszerváltás előtt. A 60 évnél idősebbeknek a 63 százaléka, a 8 általánossal rendelkezők 60 százaléka álmodozik a gulyáskommunizmusról. A fiatalabbak és a magasabb végzettségűek között ez az arány 30 százalék körül mozog” (Kálmán 2017).

2017-ben egy nemzetközi felmérés (Pew Research Center) eredménye is megerősítette a „szocialista korszak” első helyét a közvélemény egészében. Eszerint Magyarországon „32% gondolja azt, hogy most

jobb az élet, mint 50 éve (1967! F. P.), és 39% pedig azt, hogy rosszabb a helyzet, mint a kommunista egypártrendszer időszakában, Kádár János vezetése mellett” (Kálmán 2017).

+ + +

Tudva tudjuk, hogy a szocialista építés korszaka iránti erős nosztalgia mellett az aktuálpolitikai kérdésekben a jobboldali, sőt szélsőjobboldaliba hajló nézetek erős többségben vannak Magyarországon. Hogyan lehetséges ez a társadalmi skizofrénia? Hát úgy, hogy a mai magyar kormányzat és a jobboldal nagyobb biztonságot, biztosabb munkahelyeket, több közmunkát stb. ígér a lakosoknak, mint a „bal-liberális” ellenzék. A jobboldali demagógia és propagandahenger hatását csak egy valóban baloldali, az anyagi termelés bővítését és tulajdoni viszonyait a társadalmi közös fogyasztás növelése felé terelő, a tömegek legkonkrétebb szociális érdekeit felvállaló mozgalom és program törhetné meg.

Források:

Kálmán Attila: Olyan Svájcra álmodnak a magyarok, ahol Kádár a főnök. [24.hu., 2017. november 3.](#)

A Magyar Álom. Milyen jövőt álmodnak a magyarok saját maguk és Magyarország számára? [Policy Solutions – Friedrich-Ebert-Stiftung, 2017. október.](#)

A magyarok jelentős része úgy érzi, rosszabb most, mint Kádár alatt volt. [24.hu., 2017. december 6.](#)

Wirth Zsuzsanna: Kádár János olyan jól csinálta, hogy nem tudunk leszokni róla. [Origo, 2013. május 27.](#)

BALTA CSABA

Magyarország helyzete és az őszi 1918 forradalom feladatai

(Néhány gondolat hazafiságról, valóságérzékről.)

Természetesen lehetséges, hogy Károlyi ügyefogyott balek volt, aki az antant nem létező szavahihetőségében jobban bízott, mint a fegyveres küzdelemben. Okkal tartják csodabogárnak azt, aki hit alapján kormányoz. De aki élehetetlennek tartotta Károlyit, miért hagyta őt magára az összeomlás közepén? Miért nem tolongott a talpraesett politikusok és diplomaták hada, hogy Károlyi helyett tárgyalhasson az antant képviselőivel? Hol voltak az utólag okos emberek a vészterhes napokban?

A meggondolatlan nép az ostoba Károlyi vezetésével békevágytól hajtva letette a fegyvert, ahelyett, hogy nemzetállami területét megvédte volna, – nagyjából így foglalhatók össze 1918 forradalmáról és Károlyi felelőségéről alkotott ítéletek.

Milyen más lehetőségünk volt a fegyverszüneten kívül?

1918 novemberében már kizárólag csak a Belgrádban átvett fegyverszüneti jegyzék aláírása és végrehajtása volt az egyetlen lehetőség (pontosabban a másfajta fegyverszünet lehetőségének ideje már elmúlt), - ezt a forradalom esküdt ellenségei is pontosan tudták, ezért kerülték a Horthy-restauráció idején az antanttal szembeni fegyveres konfliktust.

A központi hatalmakat nem katonai értelemben győzték le. Fegyveres erőik 1918 őszén ellenségeiktől harcban elvett területeken tartózkodtak, támadtak, győztes csatákat vívtak.

Hátországai azonban keserves árat fizettek a győzelmekért: az erőfeszítések a lakossági fogyasztás és a lakossági szükségletekre termelő népgazdasági ágak elől vonták el a nyersanyagokat és a munkaerőt. Elsősorban az ipari és falusi szegénység fizette meg a hadban kivívott diadal árát, de a nélkülözés terhei a középparasztokat, a kereskedelmi alkalmazottakat és a tisztviselőket is elérték. A kenyérkereső kor-

ban lévő férfiakat a frontra vitték, az otthon maradtak helyettük is robotolhattak, éhezhetek, várhatták a hadisegély megérkezését. Nem volt ritka, hogy a magukra maradt családtagok eladósodtak. A hadiüzemeknek minősülő ipari üzemek, bányák élére katonai parancsnokokat állítottak, akik katonákat és csendőröket küldtek az elégedetlenekre. A hadi körülmények nemcsak a munka idejének és intenzitásának növelését tették lehetővé, biztosították a megnövelt kizsákmányolás és a nyomorúságos reálbér miatti elkerülhetetlen elégedetlenség megfékezését. A világháború olcsó és megfélemlített rab-szolga munkaerőhöz (besorozottak, hadifoglyok) juttatta a hadiüzemeket és a nagybirtokokat, és egyre elviselhetlenebbé tette a dolgozók nyomorát.

A békevágy az ipar és a falu szegényei számára nemcsak azt jelentette, hogy a családok felnőtt férfi tagjai épségben térjenek haza, hogy ne kelljen fiatalabb korosztályokat is az arcvonalra irányítani, hanem azt is, hogy ne kelljen a frontkatonák helyett családtagjaiknak megszakadniuk a robotban, azt is, hogy ne a dolgozók jogainak és életszínvonalának leépítgetésével fizessék meg az újabb győzelmek árát. A robotoló szegények 1917 őszére már a napnál is világosabban látják, hogy a világháború továbbfolytatása csak elnyomoríthatja az ő életüket, akkor is, ha győzelmeket hoz. Csak még azt nem tudták, mit tehetnének ez ellen.

Részlet a Hadifogoly-levelezést cenzúrázó Budapesti Cs. és Kir. Bizottság 1917. november 27-i jelentéséből:

„...Egész évi küzdés, nehéz munka után elrekviráltak mindent, s most éheznek a termelő otthon, a fia a fronton küzd vagy elesett, a másik az átkos hadifogságot sínyli, de nem lenne baj, csak béke lenne már.

Békének kellene lenni:

mert az éhség miatt csúnya világ van itthon, gyilkolják egymást az emberek, lopnak, rabolnak;

mert alig van ellenfelünk, kit már le nem vertünk volna;

mert az orosz forradalom meghozza;

mert tovább nem bírhatjuk;

mert Istennél nincsen eltakarva a gonoszság, se nem viszik a más világra a szabad akaratot;

mert a folyamatban levő harcok után békének kell bekövetkeznie;

mert otthon már nincsen senki, s ezt így nem lehet kibírni...

mert rebellis itthon az egész világ, mert már nem ér az élet itthon semmit;

mert már éhen felfordulunk a hatalmasok parancsára.”

A forradalmi helyzet kialakulása jócskán megelőzte az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlását. De az 1918. januárban, majd júniusban kirobbant politikai sztrájkhullámokat elnyomták, a katonai- és matrózfelkeléseket levertek, a katonaszökevényeket kézre kerítették, a rendet helyreállították. Az akkor hivatalban lévő kormánynak és kormányfőnek esze ágában sem volt népjóléti célok érdekében lemondani a területi hódítások lehetőségéről, elvégre a Monarchia katonailag „nyerésben” volt.

1918 szeptemberére a katonailag sikeresen harcoló Bulgária kimerült. Szeptember 29-én, hogy elkerülje az antant megszállást, elfogadta a szaloniki fegyverszünet feltételeit, kivonult az általa megszállt szerb, román és görög területekről. Az antant számára megnyílt az út Magyarország felé.

A Török Birodalom 1918. október 30-án tette le a fegyvert.

Az Osztrák-Magyar Monarchia 1918. november 3-án elfogadta a számára megszabott fegyverszüneti feltételeket.

A Német Császárság 1918. november 11-én kért fegyverszünetet.

A cseh és a szlovák nemzet október 28-án Prágában és október 30-án Túrócszentmártonban kinyilvánította az Osztrák-Magyar Monarchiától való elszakadását. Október 29-én a horvátok (Horvátország, Szlavónia, Dalmácia) nyilvánították ki az Osztrák-Magyar Monarchiától való elszakadásukat, a Szerb-Horvát-Szlovén Királysághoz való csatlakozásukat. November 9-én a Román Nemzeti Tanács intézett ultimátumot a magyar kormányhoz, követelte, hogy a román lakosság igazgathassa az általa lakott területeket, majd a december 1-i gyulafehérvári Román Nemzetgyűlés kinyilvánította az erdélyi románység egyesülését a Regáttal (Ó-Romániával). Novemberben, amikor a csehszlovák és román megszálló erők már akcióban voltak fel sem merülhetett, hogy e problémák megoldására a magyar fél helyzetét figyelembe vevő tárgyalások, egyeztetések eredményeképpen kerüljön sor. A magyar kormány és a köztársasági elnök nem tehetett mást: megtiltotta a megszállt területek magyar közigazgatása számára a megszálló erőkkel szembeni ellenállást, utasította őket a megszállókkal való békés együttműködésre.

1918. december elejétől 1919. január végéig tartó időszakban nem a belgrádi fegyverszüneti egyezmény határozta meg a magyar kormány által ellenőrizhető területek kiterjedését, hanem a csehszlovák és román állam fegyveres erőinek növekedése, valamint az antant politikai céljainak változásai. A román inváziós erők nem álltak meg a belgrádi fegyverszüneti egyezmény által kijelölt vonalon (a magyar-csehszlovák vonatkozásban a belgrádi fegyverszüneti egyezmény nem tartalmazott rendelkezéseket). Lényegtelen volt, hogy magyar fél (Károlyi köztársasági elnök és a magyar kormány) milyen feltételekben egyezett meg 1918. november 7-én az antant képviselőjével.

Az okos hazafiak nem értik, hogy 1918 októberének elején a fegyverszünet és a frontról hazaözönlő katonák leszerelése helyett, a földosztás helyett, a forradalom miatt nem agitált hazafias célok érdekében? A forradalom vezetői miért nem próbálkoztak a megszállás és a frontszolgálat által érintetlenül hagyott Magyar Királyi Honvédség (ez nem azonos a Cs. és Kir. közös haderő egységeivel) tartalékban álló egységeinek mozgósításával? Az okos hazafiak szemrebbenés nélkül kiküldték volna a frontra a hátszói tartalékokat, tovább kurtították volna a lakossági fogyasztást, tovább szigorították volna a honvédelemmel járó munkaterheket, tovább szőtték volna (értelmetlen a feltételes mód, erre irányuló titkos szervezkedési kísérleteiket éppen Károlyi leplezte le a Parlamentben) a német szövetséggel közös annexiós terveiket, egyszerűen tovább folytatták volna a világháborús hadikapitalizmusnak azt a rendszerét, amelyről 1918 januárjában kiderült, hogy elviselhetetlen. Okoskodásaiknak egyetlen jelentése van: aki véget vet a világháborúnak, aki kiutat keres a hadikapitalizmusból az ostoba, aki forradalom címén folytatni akarja az éhezés és vérontás rendszerét az hazafi. A fegyveres erők leszerelésének (a katonák hazatérésének) és a földosztásnak a programját 1918 októberében nem lehetett kikerülni. Kimerült emberek nem képesek védekezni. Pihenni, enni kell, normális ruházat felszerelés, fegyverzet kell a védekezéshez. Lélegzetvételnél szünet kell (ahogyan az oroszországi forradalom is ennek érdekében fogadta el a Breszt-litovszki békeszerződés feltételeit). Egy ellenséges gyűrű által fojtogatott kis ország számára azonban a lélegzetvételnél szünet sem teremt esélyt a saját erőre alapozott védekezésre. Az antanthatalmak megbékélést, földet és jólétet hozhattak volna Közép-Európa népei számára. Nem hozták, de ez nem a forradalom vagy Károlyi bűne volt.

A honvédelem 1918 novemberétől a belgrádi fegyverszünet által kijelölt területek megtartását és védelmét jelenthette volna, ha az újonnan létrejövő nemzetállamok és az antant betartották volna a fegyverszüneti egyezmény rendelkezéseit. Nem tartották be.

A kérdés nem az, hogy katasztrófálisra fordult-e az ország külső és belső helyzete 1918 decemberére (katasztrófálisra fordult). A kérdés az, volt-e csodatévő külső és belső erő, amely bizonyos feltételek fennállása esetén eséllyel elháríthatta volna az ország feje felől a katasztrófa következményeit. A belgrádi fegyverszünet által Magyarország részére engedélyezett 1 gyalog és 1 lovas hadosztály nem volt elégséges erő, hogy alkalmazásukkal a magyar fél érvényt szerezzen megállapodáson alapuló jogos területvédelmi törekvéseinek, az antanterők pedig nem törekedtek az egyezmény betartására és betartatására.

Az antant és Magyarország közötti kétpólusú játszma kimenetele tehát hazánk számára kizárólag egy eleve elvesztett kimenetelű játszma lehetett, és minden enyhítő változás kizárólag csak az antant által jónak látott méltányosságból fakadhatott, mint ahogyan Horthy Magyarországa minden kedvező területi változáshoz ténylegesen az antant jóvoltából jutott.

Reményt kizárólag egy Magyarország számára kedvező külső beavatkozás kelthetett. Károlyi érdeklődése ezért fordult a II. Internacionálé felé, a Tanácsköztársaság Szovjet-Oroszország felé, Horthy a tengelyhatalmak felé.

Fantazmagória a magyar nemzeti kérdés megoldására Nyugat-Európa munkás- és demokratikus mozgalmával szövetkezni? A Horthy-rendszer talán nem Nyugat-Európa demokrata és humanista közvéleménye felé tett gesztust a lincselő különítmények megfélemezésével? Talán nem próbált több választójogi törvénnyel és politikai alkuval szalonképessé válni? Talán nem próbálkozott saját földreformmal, népjóléti és gazdasági tervekkel? Ebből a szempontból az 1919 őszén hatalomra juttatott ellenforradalom az őszirózsás forradalom végrendeletéből hajtott végre valamit.

Hazaárulás egy veszített háború után tudomásul venni egy fegyverszüneti előírást, amely (ha megvalósul) a Szamos felső völgye – Beszterce – Maros – Pécs – Dráva vonalban határozta volna meg Magyarország keleti és déli fegyverszüneti határait? Ez Romániával szemben jóval kedvezőbb tárgyalási pozícióba helyezte volna Magyarországot, mint a Trianoni békeszerződés által ténylegesen meghatározott határvonal.

Utóirat:

A magyar népnek 1918 őszén békére, földre, általános választójogra, átfogó és radikális népjóléti és népgazdasági intézkedéscsomagra (segélykifizetésre, élelmiszer-ellátásra, növekvő mezőgazdasági terméshozamokra, az élelmiszeripari és könnyűipari termelés élénkülésére, földosztásra) népiskolai reformokra volt szüksége.

„Éhe kenyérnek, éhe a Szónak,

Éhe a Szépnek hajt titeket.”

Ady Endre: Csák Máté földjén

Elmúlt a XX. század, és örökül hagyta ránk népünk béke- kenyér- tudás- és igazmondás iránti éhségét. A békében élő és közös jólétet építő népek hazája álom maradt. A békétlenség és nyomor valóságosak maradtak. Az eljövendő Magyarország, Románia, Szlovákia demokratái és humanistái továbbra is adósak Károlyi és az őszirózsás forradalom végakarátának beteljesítésével.

Az alábbi írást a **Hagyományörző Munkásőr Társaság** oldaláról közöljük. A szerző Juhász Norbert, a Hagyományörző Munkásőr Társaság országos parancsnoka. „A Hagyományörző Munkásőr Társaság eszmeiségében baloldali, munkásmozgalom történeti hagyományok ápolására, és humanitárius célok megvalósítására törekvő civil szervezet. A Munkásőrség története iránt érdeklődő jó szándékú magyar baloldali, és a baloldali eszmei irányzatokkal szimpatizáló állampolgárok társadalmi egyesülése, amelynek célja a munkásmozgalmi hagyományok ápolásával, az 1957-1989 között működő Munkásőrség írásos és tárgyi emlékeinek feldolgozásával, gyűjtésével és publikálásával hozzájárulni a magyar és egyetemes történelem gyarapításához, mind színvonalasabbá tételéhez.”

JUHÁSZ NORBERT

150 éve született Horthy Miklós, a jobboldal és a fasiszták ünnepelt „hőse”

Megszámlálni is nehéz, hogy hány fasiszta és fasisztoid magatartást tanúsító szervezet tart centenáriumi évfordulós ünnepséget e „dicső” napokban, egymásra hajazó nagy fanfárok és pátoszos dicshimnuszok közepette, hiszen 150 esztendeje született imádott példaképük, Horthy Miklós, Magyarország egykori kormányzója.

Miért oly jelentős személyisége Horthy történelmünknek? Mit adott ő Magyarországnak hivatali ideje alatt? Ennek nézünk most kicsit a mélyére...

1919 augusztusában járunk... Az antant imperialista hadseregei – belső árulásnak köszönhetően – leverik a fiatal Magyar Tanácsköztársaság hősiessen ellenálló forradalmi erőinek honvédő harcát. Erőszakkal visszaállítják Magyarországon a fináncstörke és a földbirtokos arisztokrácia hatalmát. A megszálló román, francia és csehszlovák hadseregeket követve tértek vissza az országba a régi hatalom képviselői. Élükön Horthy, akinek szerepéről vígan konyakozva állapodtak meg a román és a francia burzsoázia prominens személyiségei.

Tiszti különítmények gyakorolták a terrort, kínozták, gyilkolták még azokat is, akikről csak feltételezték, hogy a forradalomban részt vettek. Százával kényszerítették emigrációba a magyar szellem kiválóságait, akik meggyőződéssel, hittel álltak a forradalom mellé. Fizikai és szellemi dolgozók ezrei hagyták itt az országot. A biztos halál elől menekülő magyar kommunisták, forradalmárok a világ szinte minden országába eljutottak, és a nemzetközi munkás- és forradalmi mozgalmak történetének dicső lapjaira írták nevüket.

József Attila

Levegőt!

Ki tiltja meg, hogy elmondjam, mi bántott hazafelé menet?

A gyepre éppen langy sötétség szállott,
mint bársony-permeteg
és lábom alatt álmatlan forogtak,
ütött gyermekként csendesen morogtak
a sovány levelek.

Fürkészve, körben guggoltak a bokrok
a város peremén.

Az őszi szél köztük vigyázva botlott.

A hűvös televény
a lámpák felé lesett gyanakvóan;
vadvácsa riadt hápogva a tóban,

amerre mentem én.

Épp azt gondoltam, rám törhet, ki érti,
e táj oly elhagyott.

S im váratlan előbukkant egy férfi,
de tovább baktatott.

Utána néztem. Kifoszthatna engem,
hisz védekezni nincsen semmi kedvem,
mig nyomorult vagyok.

Számon tarthatják, mit telefonoztam
s mikor, miért, kinek.

Aktákba írják, miről álmodoztam
s azt is, ki érti meg.

És nem sejtetem, mikor lesz elég ok
előkotorni azt a kartotékot,
mely jogom sérti meg.

És az országban a törékeny falvak
- anyám ott született -
az eleven jog fájáról lehulltak,
mint itt e levelek
s ha rájuk hág a felnőtt balszerencse,
mind megcsörren, hogy nyomorát jelentse
s elporlik, szétperreg.

Óh, én nem így képzeltem el a rendet.
Lelkem nem így honos.
Nem hittem létet, hogy könnyebben tenghet,
aki alattomos.
Sem népet, amely retteg, hogyha választ,
szemét lesütve fontol sanda választ
és vidul, ha toroz.

Én nem ilyenek képzeltem a rendet.
Pedig hát engemet
sokszor nem is tudtam, hogy miért, vertek,
mint apró gyermeket,
ki ugrott volna egy jó szóra nyomban.

Én tudtam - messze anyám, rokonom van,
ezek idegenek.

Felnöttem már. Szaporodik fogamban
az idegen anyag,
mint szivemben a halál. De jogom van
és lélek vagy agyag
még nem vagyok s nem oly becses az irhám,
hogy érett fővel szóltanul kibírnám,
ha nem vagyok szabad!

Az én vezérem bensőmből vezérel!
Emberek, nem vadak -
elmék vagyunk! Szivünk, míg vágyat érlel,
nem kartoték-adat.
Jöjj el, szabadság! Te szülj nekem rendet,
jó szóval oktasd, játszani is engedd
szép, komoly fiadat!

1935. november 21.

Nem Horthy különítményesein múlott, hogy a fékevesztett öldöklésnek véget kellett vetni, és át kellett térni az alkotmányos formákra, mert fennállott az a veszély, hogy a hazai és a nemzetközi közvélemény felháborodása véget vet a gyenge lábon álló restaurációnak. Horthy és rendszere úgy került hatalomra, hogy nem volt tömegbázisa. Vezetői a keresztény kispolgárság pártjainak és a Kisgazdapárt támogatottságát igyekeztek meglovagolni. Kezdetben még a kis protofasiszta csoportcskák demagógiájától is tartottak. Legjobban a munkásosztálytól félték, hiszen a demokratikusnak aligha nevezhető 1922-es parlamenti választásokon az SZDP – az egyetlen legális munkáspárt – a szavazatok 15,3 százalékát, Budapesten pedig 40%-át kapta.

Bethlen István miniszterelnök megpróbálta leszerelni a munkásmozgalmat. 1921. december 21-én paktumot kötött a jobboldali szociáldemokrata vezetőkkel, amely szerint az SZDP lemondott a közalkalmazottak, a vasutasok, a postások szervezéséről, beleegyezett a szakszervezetek működésének korlátozásába falun stb. Bethlen is tett engedményt: bebocsátotta a szociáldemokratákat a parlamentbe.

Ugyanakkor a munkásosztály igazi szószólóit, vezetőit, a kommunistákat a fasisztoid kormányok egy negyedszázadon át üldözték. Kiépítették Európa „legkorszerűbb” nyomozó, elhárító szervét, a legrafináltabb és legkegyetlenebb kínzásokat alkalmazták az elfogott forradalmárokkal szemben, statárium és akasztófa várt rájuk. Mégsem sikerült a magyar forradalmi munkásmozgalmat felszámolni.

Falun a csendőrség volt a hatalom és a nagybirtok őre. A választójog korlátozása és a nyílt szavazás (a szavazóhelyiségben csendőr állt és följegyezte, hogy kit választ a kedves szavazó) nem bizonyult elegendőnek a parasztság politikai kisémmizésére. A parasztmegmozdulásokra nem egyszer a sok emberéletet követelő csendőrsortúz volt a válasz. (Endrődön 1931-ben, Pacsán 1932-ben.) A falvakban 3 millió koldus – nincstelen vagy törpebirtokos – nyomorgott. A sorsukat feltáró népi írókat börtönnel próbálták elhallgattatni.

A harmincas években – a nagy világgazdasági válság után – kísérlet történt a nyílt fasiszta diktatúra bevezetésére. Gömbös Gyula miniszterelnök támadást indított a szakszervezetek ellen. Bevezették a cenzúrát, internálótáborokat létesítettek, törvények fosztották meg jogaiktól a zsidó vallású vagy származású állampolgárokat. A német imperializmus ügynökségének, a Volksbund szervezetnek, szabad

működési teret engedtek az országban. Zászlót bonthattak a fasiszta szervezetek, a nyilasok. A hatalom fenntartásához, a tömegek félrevezetéséhez szükség volt a demagógiájukra, de a hatalmat még nem adták át nekik.

A Horthy-rendszer negyedszázada alatt Magyarország gazdasági fejlődése megtorpant, hazánk vajmi keveset gyarapodott e „békés” évtizedek alatt. Az ipari termelés csak 1927-ben érte el az 1913-as szintet, de a válság éveiben újra egynegyedével csökkent. A munkanélküliség százezreket sújtott. A szakmunkások aránya csökkent. A reálbér pedig sohasem érte el az 1913-as színvonalat. A lakosság 61 százaléka falun élt. (1941-es adat.) A városok fejlesztését visszafogták. A lakosság 60%-a eladósodott. Az állástalan diplomásoknak külön szervezete működött.

Milyen ideológiával próbálta Horthy hatalmának legitimitását alátámasztani?

Klebersberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter, a rendszer ideológiáját „neonacionalizmusnak” nevezte.

Ez szerinte a XIX. századi nacionalizmustól abban különbözik, hogy „nem fenn a trónokon, hanem lenn, a szocializmus által megszervezett tömegekben van az ellensége”. Ennek az elvnek szellemében folyt 25 éven át a gátlástalan propagandahadjárat minden ellen, aminek csak köze volt a szocializmushoz. Az egykori Szovjetunió rágalmozása is a hivatalos propaganda szerves része volt.

A nacionalista propaganda másik fő fegyvere az irredentizmus volt, amely a bajok fő okának Trianont jelölte meg. Vissza kell állítani az „ezeréves határokat” és minden megoldódik – hirdették.

Próbálkoztak a fajvédelemmel, bár kevesebb sikerrel, mint Németországban. A tájékozatlan tömegek megtévesztését szolgálta a „buták szocializmusa”, vagyis az antiszemitizmus, amely azt igyekezett elhitetni, hogy a kizsákmányolók mind zsidók, akik a magyarság ellenségei.

A XX. században a zsidóság Magyarországon már szinte teljesen asszimilálódott, és olyan kiváló tudósokat, írókat, művészeket, politikusokat adott a nemzetnek, kikre méltán lehet büszke. Százezres tömegek pedig nem kis mértékben járultak hozzá, hogy Budapest és egyben az ország megindult a fejlődés útján.

Bármennyire is igyekezett a fasizmus magyarnak, nemzetinek feltüntetni magát, a nemzet haladó erői szemben álltak vele. Igaz, hogy évtizedekig tartó körmönfont propagandával, anyagi, hatalmi eszközeit, társadalmi, egyházi körökben elfoglalt kulcspozícióit felhasználva százezreket tévesztett meg és állított szolgálatába. Legfőképp az elnyomó társadalmi osztályokból, az államgépezet alkalmazottaiból, a kispolgári-értelmiségi rétegekből és a tapasztalatlan fiatalokból.

A munkásosztály magva hű maradt osztályszervezeteihez, eszméihez, nemzeti feladatához. Az árulókat, akik a kormánnyal lepaktáltak vagy a fasisztákhoz átálltak, megvetette, ha tehette kizárta soraiból. Hol Budapest nagyüzemei, hol a vidék bányászai léptek sztrájkba, vonultak ki az utcára, dacolva minden retorzióval. 1930. szeptember elsején százezrek szállták meg a pesti utcákat, munkát, kenyeret, néphatalmat követelve. Szakszervezeteit a munkásság minden zaklatással, fenyegetéssel szemben védte. A kommunista pártszervezetek az illegálisból is irányították a harcot.

A parasztság számottevő része sem szegődött a Horthy-rezsim szolgálatába. Öntudatosabb rétegei 1930-ban ellenzéki pártot alapítottak, a Független Kisgazda, - Földmunkás és Polgári Pártot. 1939-ben pedig megalakult a Nemzeti Parasztpárt, és követelte a parasztság földhöz juttatását. (Mind a Független Kisgazdapárt, mind pedig a Parasztpárt tagja lesz 1944-ben a kommunisták kezdeményezte Magyar Frontnak, a fasizmusellenes erőket összefogó nemzeti szövetségnek.)

Az értelmiség egy része – főképp a nacionalista, irredenta jelszavak, az értelmiség, a középosztály vezetésre hivatottságáról szóló elméletek hatására – csatlakozott a rendszert támogatókhoz. De a csalódás, a kiábrándulás e megtévesztetteket is előbb-utóbb szembefordította a rendszerrel. A legkiválóbbak kezdettől foga szemben álltak a rendszerrel, felismerve annak nemzetellenes, antihumánus, haladásellenes lényegét. A fiatal értelmiségiek legjobbjai követték példájukat. Egyrésztük a Márciusi Frontban tömörült, mely 1937. március 15-én, az 1848-as ifjúság hagyományait felélesztve hirdette meg antifasiszta programját: az ország demokratikus átalakulásának és a Duna-völgyi népek összefogásának szükségességét.

Horthyék önös érdekeiknek megfelelően irányították az országot. Nemcsak belpolitikájuk volt nemzetellenes, az volt külpolitikájuk is. Mindig a legreakciósabb irányzatokat, hatalmakat, szövetségeket keresték és szolgálták a világpolitikában. 1919-ben minden gátlás nélkül fogtak össze a Magyar Tanácsköztársaság ellen az ország földarabolására készülő külföldi hatalmakkal. Horthy 1920-ban 100.000 katonát ajánlott fel az antantnak a szovjethatalom elleni intervencióhoz. 1927-ben a magyar kormány „örök barátsági szerződést” kötött Benito Mussolinivel. 1933 júniusában Gömbös Gyula, elsőként a külföldi kormányfők közül, hivatalos látogatást tesz Hitlernél. Magyarország csatlakozott az antikomintern paktumhoz, a fasiszta Németország, Olaszország és a militarista Japán agresszív katonai szövetségéhez, amely jórészt a Szovjetunió békeszerető népei ellen irányult.

A német imperializmus Magyarországnak gyarmati szerepet szánt. Ribbentrop német külügyminiszter már 1939-ben nyíltan megmondta magyar kollégájának, Csákynek, hogy Magyarország további iparosításának leállítása elengedhetetlen feltétele a két kormány által kitűzött céloknak. A magyarországi németek fasiszta szervezete, a Volksbund, egyik röplapjában világosan megírta, milyen sorsot szántak a Duna-menti országoknak: „A kis országok önállóságának ideje elmúlt. A magyar függetlenség romantikus álma szét fog foszladozni. Délkelet-Európa a Nagy Német Birodalomhoz fog tartozni”. Bethlen István megriad: „Mi Németországnak nem barátai, hanem cselédei leszünk, és ebben az esetben a független magyar bel és külpolitikának vége” – mondja a parlamentben. Horthy azonban kijelenti: „mindaddig, míg én a helyemen maradok, a baráti viszony Németországgal változatlan marad és változatlan hűséggel kitartok a német birodalom mellett!”

E „hűség” árát az egész magyar nemzetnek kellett megfizetnie. Hitlernek ágyútöltelékre volt szüksége világhódító háborújához, és felvonulási területre a Szovjetunió ellen. Ezt a célt szolgálta a két bécsi döntés (1938. november 2, 1940. augusztus 30.) melyekben Horthy fasiszta cimborái Magyarországnak ajándékozzák Dél-Szlovákiát, és Észak-Erdélyt. Hamar megkövetelik az „országgyarapítás” árát: 1941-ben beléptetik Magyarországot a háborúba. Teleki Pál miniszterelnök öngyilkos lesz, de tetteivel nem képes az országot a szakadék felé toló Horthyt feltartóztatni.

Magyarország 1941. június 27-én hadat üzen a Szovjetuniónak. Turóczy Zoltán püspök így lelkendezik: „A nagy időkben hidegre tette régi érzelmeit és jobb időkre hagyta el nem intézett elszámolását a magyar, a szlovák, és a román nép, s együtt beállott egymás mellé a hősi arcvonalba.” Kállay miniszterelnök „magyar háborúba”, azaz pusztulásba küldi a második magyar hadsereget a keleti frontra.

A sztálingrádi vereség és Mussolini bukása után minden világosan látó, politikus tudta: Hitler elvesztette a háborút. Aki hazája sorsát a szíven viseli, szembefordul Hitlerrel. Megtehetette volna ezt Magyarország is, területén alig voltak ekkoriban német csapatok. De Horthy és környezete nem meri vállalni a következményeket. Félnek, hogy a fegyverek így nagy tömegekben kerülnek majd a nép kezébe. A tessék-lássék kiugrási kísérlet színjátéknak bizonyul. Inkább hozzájárulnak ahhoz, hogy Hitler hadserege megszállja Magyarországot.

A következményeket ismerjük. Mintegy hatszázezer áldozattal bekövetkezik a holokauszt hazánkban is. Megközelítőleg félmillió embert elhurcolnak német és magyar vasúti szervények német koncentrációs táborokba, és tízezrekkel végeznek az ország határain belül.

Hazánkat a Szovjet Vörös Hadsereg szabadítja föl 1945-ben, és véget vet a féktelen terrornak, népirtásnak. Az utána következő 2-3 generáció vérét és verejtékét nem kímélve lát neki a középkori állapotokra visszarambolt ország újjáépítésének, de ez már egy másik történet...

FARKAS PÉTER

A Progresszív Internacionáléért

A Guardian 2018. szeptember 13-i számában jelent meg a népet (a népszavazás eredményét) eláruló görög Szirizából kilépett volt pénzügyminiszter, *Yanis Varoufakis* (**DiEM25 Mozgalom**) és az amerikai polgári haladó ellenzék vezére, *Bernie Sanders* írásos nézetcsereje. Világméretű Progresszív Internacionálé létrehozását kezdeményezik. Nagyon fontos, hogy nem csupán az erősödő jobboldali „nacionalista internacionálé” ellen hirdetnek harcot, hanem annak szálláscsinálója, a neoliberalizmus ellen is. Illúzióink azonban nem lehetnek. Bár osztályharcról is beszélnek, ez a tendencia nem több, mint a tőkeérdekek okosabb képviselőinek hosszabb távú szemléleten alapuló, a rövidtávú tőkeérdek korlátozását is tartalmazó koncepciója. Egyfajta neokeynesiánus, jövedelem-kiegyenlítő vízió. Nem a tulajdonviszonyok átalakítása van a középpontban. A transznacionális kapitalizmus keretein belül a jövedelmeket (nemzetközileg és országokon belül) némileg újraelosztó, a reálgazdaságot előtérbe állító, a pénztőke hegemoniáját korlátozó elképzelés.

A Progresszív Internacionálé baloldali lényedét és tartalmát így foglalta össze Yanis Varoufakis: „...a haladó erőknek nagyon pontosan meg kell határozniuk az emberek nyugtalanságának és boldogtalanságának az okait és természetét: nevezetesen a globális oligarchia intenzív osztályháborúját a növekvő **prekariátus** ellen, a nyugati proletariátus baloldala ellen, és általánosságban a gyengébb emberek ellen. Ezután meg kell mutatnunk, hogy az egyedüli út, amelyen a sokaság visszanyerheti az életünk, közösségeink, városaink és országaink feletti ellenőrzést, az harcaink összehangolása egy nemzetközi New Deal tengelye mentén.

Miközben a globalizált finánckapitalizmusnak nem engedhetjük meg többé, hogy szétörje társadalminkat, el kell magyaráznunk, hogy egyetlen ország sem sziget. Ahogyan a klímaváltozás mind helyi, mind nemzetközi akciókat követel tőlünk, ugyanez a helyzet a szegénységgel, a magánadóssággal és a csaló bankárokkal szembeni harcban is. Ahhoz, hogy bemutassuk, hogy az adóztatás nem a legjobb útja annak, hogy megvédjük dolgozóinkat, mivel ez főleg a helyi oligarchiát gazdagítja, olyan kereskedelmi egyezményekért kell kampányolnunk, amelyek elkötelezik a szegényebb országok kormányait, hogy foglaljanak törvénybe minimálbéreket a dolgozóiknak és biztosítsák helyileg a foglalkoztatást. Ilyen módon a közösségek egyszerre élednének újjá a gazdagabb és szegényebb országokban. Ennél is ambiciózusabban, a Progresszív Internacionálénak egy Nemzetközi Monetáris Klíring Uniót kell javasolnia, olyan fajtát, mint amit John Maynard Keynes javasolt a Bretton Woods-i konferencián 1944-ben, beleértve jól megtervezett korlátozásokat a tőkeáramlásban is. A bérek, a kereskedelem és a pénzügyek globális kiegyensúlyozása véget vet a kényszerű migrációnak és munkanélküliségnek, így az emberi jogokkal kapcsolatos morális pániknak is, hogy szabadon mozoghassunk a világban.

És ki fogja összeállítani ezt a nagyon is szükséges Progresszív Internacionálét? Szerencsére nincs hiány lehetséges kezdeményezőkből: Bernie Sanders „politikai forradalma” az USA-ban, Jeremy Corbyn

Munkáspártja, a mi Demokráciát Európában Mozgalmunk (DiEM25), Mexikó most megválasztott elnöke, az Afrikai Nemzet Kongresszus haladó elemei, a különböző mozgalmak, amelyek Indiában harcolnak a bigottság és a megszorítások ellen.

Kezdjük el ma! Sokan fognak követni bennünket abban a pillanatban, amikor a gyűlölet és a harag racionális reményt ad.”

Ez a progresszív koncepció talán mérsékelhetné a társadalmi különbségeket, de a transznacionális tőke mindent meg fog tenni ellene, mert valójában a neoliberális az érdeke. Éppen ezért, valójában csak korlátokkal valósítható meg a gyakorlatban. Ez nem Kommunista Internacionálé, de haladó. *Olyan „népfrontos” koncepció, melyet Magyarországon az MSZP-Párbeszédnek követnie kellene, ha talpon akar maradni, s melyet a következetes marxista baloldalnak – nem kritikátlanul, de – kívülről kell támogatnia a mai helyzetben.*

Forrás: Guardian, 2018. szept. 13. és itt. Magyarul: Balmix-Magyar Transform itt.

November 7. alkalmából

ALEKSZANDR MAJSZURJAN

Földi paradicsom volt-e a Szovjetunió?

A Szovjetunióban készült komor fényképeket kezdtek kitenni az internetes hálókra az utóbbi időben. Ezek azt sugallják, hogy a Szovjetunió igazi földi pokol volt. Akik ezt teszik, maguk sem tudják, mit művelnek.

Mit is tesznek hát? Megpróbálom példákon megmagyarázni. 1917-ben Oroszország lakóinak többsége egyáltalán nem tudta, hogy kik azok a bolsevikok. Februárban úgy 24 ezren voltak a 150 milliós országban. Ez valójában egy homokszem a tengerben. A burzsoá sajtó azonban egyik pillanatról a másikra, mintha láncról szabadult volna el, minden módon elkezdte megbélyegezni és átkozni a bolsevikokat. A nép eleinte hiszékenyen elfogadta ezt, de azután meghökkent: ha EZEK ennyire nem szeretik a bolsevikokat, akkor azok csak jók lehetnek!

Erről V. I. Lenin így írt: „Túlsózták a dolgot. A bolsevikok ellen kiabálva a burzsoá újságok milliói sokoldalúan segítették bevonni a tömegeket a bolsevizmus értékelésébe... Ezzel megmozdították a proletariátus rétegeit, és arra ösztönözték őket, hogy azt gondolják: ha ennyire szidják a bolsevikokat, azok csak valami jót képviselhetnek”.

A peresztrojka éveiben ez pontosan ismétlődött Sztálin leleplezésével.

Manapság alig emlékszik valaki arra, hogy 1989-ben, a nép körében Sztálin népszerűsége rendkívül kicsi volt, valahol a hibahatár szintjén. Sztálinistákat nappal, lámpással sem lehetett találni. Még a későbbi sztálinisták, mint Nyina Andrejeva, is bírálták. Aztán Sztálin liberális bírálata elkezdte bevégezni a feladatát. Minél inkább leleplezte és megbélyegezte őt minden módon a burzsoá sajtó, annál inkább ébredt fel a nép kétkedése: ha EZEK annyira nem szeretik őt, akkor valószínűleg nem is volt olyan rossz! Ennek a látható eredménye figyelhető meg most: decemberben és márciusban Sztálin sírját élő szegfűből font vastag szőnyeg borítja a Vörös téren...

A burzsoá sajtó most a Szovjetuniót kezdi lejáratni. Csak így tovább! Dolgozzanak ezen, antikommunista urak, fáradhatatlanul! Leplezzék le és bélyegezzék meg, átkozzák minden módon az elviselhetetlen életet a Szovjetunióban, a szörnyű szovjet rendszert! Minél inkább ontják a leleplező szövegeiket, annál inkább azt fogják az emberek hinni, hogy a Szovjetunió igazi földi paradicsom volt. Senki sem

tudná őket erről jobban meggyőzni, mint maguk. Nekünk, baloldaliaknak és vöröseknak majdnem semmit sem kell tennünk: helyettünk mindent elvégeznek maguk, az ostoba gyűlöletükkel és fáradhatatlan antikommunista viselkedésükkel. A jelenleg élők közül sokan nem tapasztalhatták meg a Szovjetuniót, nekik nehéz megítélniük, hogy jó volt-e, vagy rossz. De az Önök korszakában már éltek, és kitűnően látják, hogy kik is maguk. És amit maguk igyekeznek velük elhíttetni, annak az ellenkezőjét fogadják el.

Mi is tudjuk, hogy a Szovjetunióban voltak hiányosságok és problémák, gyakran egészen komolyak. De az emberek nemsokára hallani sem akarnak majd erről, és soha többé nem hiszik el. A Szovjetunió abszolút, hibátlan paradicsomként jelenik meg előttük, a legkisebb hiba nélkül.

Végül is a címben feltett kérdésre egyszerű a válasz.

Földi paradicsom volt a Szovjetunió?

Nem, nem volt az.

De lesz!

(Ford. Szende Gy. Forrás: <https://forum-msk.org/material/news/15139480.html> 2018. nov. 3.)

HÉJJAS ISTVÁN

Ember és klíma

(Rövidítve)

Érdeemes eltöprengeni, miért kell elhíttetni az emberekkel, hogy klímakatasztrófa előtt állunk, és hogy mindezt mi magunk okozzuk? A történelem azt mutatja, hogy az elégedetlenkedő embereket azzal lehet leginkább sakkban tartani, ha félelmet és bűntudatot keltünk bennük. Lehet, hogy a mai liberális demokráciákban is ez a hatalom gyakorlásának egyik módszere?

A kérdés megválaszolásához foglalkozunk először az első számú közellenséggel, a széndioxiddal. A hivatalos elmélet szerint ez úgy működik, hogy a levegőben lévő széndioxid elnyeli a felszínről kiáradó infravörös hősugárzás jelentős részét, és visszasugározza a felszínre, amely ettől sokkal jobban felmelegszik ahhoz képest, mintha nem lenne a levegőben széndioxid. Ezt a jelenséget nevezik üvegházhatásnak, és definíció szerint az a hőmérsékletkülönbség, amely megadja, hogy mennyivel magasabb a felszíni átlaghőmérséklet egy olyan légkör nélküli Földhöz képest, amely a napsugárzásból ugyanannyi hőenergiát nyel el, mint most.

Az elmélet szerint, minél több a levegőben a széndioxid, annál nagyobb az üvegházhatás, és annál melegebb lesz a felszínen. A levegő széndioxidtartalma pedig kimutathatóan növekszik, és ha nem teszünk ellene semmit, ez a folyamat mindaddig folytatódni fog, míg végül mindenki hőgutát kap, miáltal nem tudunk több széndioxidot kibocsátani, és végül az emberek nélküli bolygón az egyensúly egyszer majd helyreáll.

De ez még nem minden. A hivatalos propaganda szerint a széndioxid környezetszennyező és egészségkárosító. Mindezt pedig általában füstölgő kéményekkel szokás szemléltetni, amelyekből dől a magasba a sötét, bűdös, fullasztó füst, amelyről messziről látszik, hogy ez bizony széndioxid.

Nos, ki kell ábrándítani a nyájas olvasót ebből a szomorú képből, vagyis lássuk a „medvét”, azaz a tényeket.

Először is, a széndioxid színtelen, szagtalan, láthatatlan gáz, ezért amit füstként látunk, nem lehet széndioxid. Ha a széndioxid füstként látható lenne, a szóдавíz is füstölne. A levegőben nagyon kevés a széndioxid, mindössze kb. 0,04%.

Ezt a levegőt szívjuk be a tüdőnkbe, ahol a levegőben lévő oxigén egy része bejut a vérkeringésünkbe. Ezt a szervezetünk felhasználja a testben zajló oxidációs folyamatokhoz, majd az így keletkező széndioxid a tüdőnkől kifújt levegővel a szabadba távozik. Emiatt a kilélegzett levegő széndioxidtartalma 4% körül van, kb. 100-szorosa a beszívott levegő széndioxidtartalmának. Ezzel a kifújt, „mérgező” gázkeverékkel azonban, szájon át történő lélegeztetéssel még életre lehet kelteni egy baleseti sérültet.

Persze tömény széndioxidban meg is lehet fulladni, akárcsak a vízben, ez azonban nem igazolja sem a víz, sem a széndioxid mérgező voltát. Széndioxidos fulladásos baleset néha előfordul, főleg borpincékben, amikor a must forr, és a levegőnél nehezebb széndioxid leül a padló fölé. A mezőgazdasággal foglalkozó vidéki ember régóta tudja, hogy a borpincébe csak égő gyertyával szabad lemenni, és ha a gyertya elalszik, nem szabad tovább ereszkedni.

A vidéki ember sokkal többet tud a természetről és a széndioxidról, mint a nagyvárosi. Tudja, hogy a széndioxid a növények legfontosabb tápláléka, és ha sok a széndioxid a levegőben, bőséges termésre számíthat.

Ezt a tényt ma már eredményesen hasznosítják például Hollandiában, ahol gyakran széndioxiddal dúsított levegőben fejlődik az üvegházi és a fóliasátras paradicsom.

Talán az sem véletlen, hogy a klímavédő zöld mozgalmak és pártok sokkal csekélyebb támogatást élveznek vidéken, mint a nagyvárosokban, ahol a tudományosnak álcázott TV műsorok jóvoltából szinte bármit el lehet hitetni a nézőkkel.

No de mi a tényleges kapcsolat a széndioxid, az üvegházhatás, és a felszíni hőmérséklet között, vajon a mérések igazolják-e a hivatalosan terjesztett klímahisztéria állításait?

E problémával foglalkozott két évtizeden keresztül a NASA munkatársaként egy Amerikában élő kiváló magyar tudós, Miskolczi Ferenc. Hatalmas mennyiségű felszíni, műholdas, ballonos, rádiószondás mérési adatra támaszkodva kidolgozta azt a jelenlegi egyetlen tudományosnak tekinthető klímaelméletet, amely valóban összhangban van a manipulálás nélküli tényleges mérési adatokkal.

Amikor azonban Miskolczi professzor bemutatta kutatási eredményeit a megbízó NASA-nak, közölték vele, hogy ezt tilos nyilvánosságra hozni. Ezért Miskolczi, a lelkiismeretére hallgatva, felmondta az állását, és azóta magánkutatóként foglalkozik a témával, amihez nagyon sok segítséget, adatot és információt kap számos egyetemről és kutatóintézetből.

Miskolczi elmélete nagyon bonyolult, erről sok tudományos publikációja jelent meg, ezek egy része elolvasható például a <http://klimaszkeptikusok.hu/> honlap angol nyelvű rovatában.

Az elmélet abból a felismerésből indul ki, hogy a Föld felszínének több mint 70%-át víz borítja, és erről a hatalmas vízfelületről óriási mennyiségű vízgőz jut a levegőbe. Márpedig a vízgőz hatékonyan nyeli el a felszínről kiinduló hőmérsékleti sugárzást. Mivel pedig az óceánokból átlag kétpercenként párolog el annyi víz, mint amennyi a Balatonban van, bátran állíthatjuk, hogy a Földön a vízgőz az egyetlen igazi „üvegházgáz”, ebben a vonatkozásban, minden egyéb gáz – a széndioxidot is beleértve – legfeljebb a „futottak még” kategóriába sorolható. A vízgőz szerepe azonban kettős. Ha sok a levegőben a vízgőz, akkor köd, pára és felhő formájában kicsapódik. Emiatt átlagosan a felszín 2/3 része felett állandóan felhőtakaró van. A felhők pedig fényvisszaverő felületeket alkotnak a világról nézve, visszaverik a

napsugárzást és leárnnyékolják a talajszintet. Így azután a vízgőz a napsütötte területeken üvegház gázként melegíti a bolygót, felhőzetként pedig árnyékot adva hűti. E kettős szabályozó rendszer biztosítja a felszín, az atmoszféra és a világűr közötti energiaáramlások egyensúlyát, és ezen keresztül az éghajlat stabilitását.

Miskolczi szerint csak olyan elmélet tekinthető tudományosnak, amely kielégíti az összes létező fizikai törvényt. A hivatalosan támogatott klímaelmélet hiányossága éppen az, hogy figyelmen kívül hagy egy nagyon fontos fizikai törvényt, ez pedig a Clausius-féle „viriál”¹ törvény, amely kimondja, hogy a bolygó gravitációs tere által egyben tartott, és a világűr felé nyitott gáztömegben egyensúlyi állapotban a gáz-részecskék átlagos negatív potenciális energiája éppen kétszer akkora, mint az átlagos mozgási energiájuk. Érdekes és gondolkodóba ejtő, hogy egyes médiaszereplő „sztár klímatudósok” nem is tudnak arról, hogy létezik a Clausius-féle „viriál” törvény, vagy ha tudnak is róla, úgy vélik, hogy ez a törvény a földi atmoszférára, annak speciális tulajdonságai miatt, nem érvényes.

Ha a hivatalos klímamodellben e törvényt, illetve az erre vonatkozó egyenleteket is figyelembe vesszük, akkor ez logikai ellentmondáshoz vezet. A hivatalos „klímatudósok” többsége mégis ragaszkodik hozzá, és annak hibás következtetéseihez is.

Miskolczi szerint a fizika törvényeivel ellenkező „hivatalos” klímaelmélet téves, ezért annak állításait csak szándékosan manipulált mérési adatokkal tudják hihetővé tenni. Ebben pedig a NASA is hibás, amelynek vezetőjét a közelmúltban váltották le éppen a közvélemény szándékos megtévesztése miatt.

A Földön az üvegházhatás különféle független mérések és számítások szerint 33 és 34 fok között van, miközben a levegő széndioxid tartalma kb. 0,04%. A Marson ugyanakkor az üvegházhatás mindössze 3 és 4 fok közötti, annak ellenére, hogy atmoszférája gyakorlatilag tömény széndioxidból áll. Tény, hogy a Mars légköre sokkal ritkább, azonban ha ezt is számításba vesszük, ott így is 30-szor több a széndioxid, mint a Földön. Nincs értelmes magyarázat arra, hogy ha az üvegházhatást tényleg a széndioxid okozza, akkor 30-szor több széndioxid miatt csak tized akkora üvegházhatást idéz elő.

A széndioxid szerepével kapcsolatban további kétségeket támaszthat, hogy miközben a Miskolczi által vizsgált hat évtized alatt a levegő széndioxid tartalma jelentősen (kb. 40-50%-kal) megnőtt, ugyanebben az időszakban az üvegházhatás kis mértékben még csökkent is.

Tény, hogy az elmúlt pár millió év alatt lezajlott jégkorszakok és melegebb korszakok során bolygónk melegebbé együtt járt a levegő széndioxidtartalmának növekedésével, azonban a melegebb általában megelőzte, és nem követte a széndioxid-koncentráció emelkedését. Tehát a melegebb okozza a magasabb széndioxid szintet, és nem fordítva.

Mi történik, ha mégis jelentős melegebb lesz? Az utóbbi néhány ezer év során ugyanis párfokos hőmérsékletváltozás már több alkalommal lezajlott, és ezek valóban befolyásolták a történelmi eseményeket. Erről be is mutattak egy dokumentumfilmet a Viasat History TV csatornán 2017. dec. 23-án „Történelemformáló éghajlatváltozás” címmel. A film 60-70 ezer évre visszamenőleg bemutatta azokat a jelentős éghajlatváltozásokat, amelyek befolyásolták az emberiség történelmét is. Megtudhattuk, hogy a neandervölgyi populáció kihalását és a jelenlegi típusú emberiség elszaporodását egy gyors éghajlatváltozás döntötte el, amelynek során egyetlen évtized alatt a hőmérséklet kb. 6 fokot csökkent. Az éghajlat hirtelen megváltozásai befolyásolták a népvándorlásokat, a háborúkat, a forradalmakat, a birodalmak felemelkedését és pusztulását, a középkori boszorkányüldözéseket, és azt is, hogy 1000-

¹ A 'viriál' szó a latin 'vis'-ből származik, amely erőt vagy energiát jelent.

1200 évvel ezelőtt, a mostaninál melegebb időszakban, virágzó mezőgazdasági tevékenység folyt Izlandon és Grönlandon, később azonban bekövetkezett e területek gyors eljegesedése. Az emberiség akkor élt a legnagyobb jólétben, amikor a jelenleginél melegebb volt az éghajlat, míg a hidegebb időszakokban, többek között a középkori kis jégkorszakban, éhínség és járványok tizedelték a népet.

A filmből az is kiderült, hogy az éghajlatváltozások oka elsősorban a Föld keringési pályájának ciklikus módosulása és forgási tengelyének imbolygása, a Nap sugárzási intenzitásának változása, valamint a Földön időnként váratlanul felerősödő vulkáni aktivitás. A filmben szó sem esik széndioxidról. A film készítői alighanem tisztában voltak azzal, hogy a levegő széndioxidtartalma nem képes számottevően befolyásolni az éghajlatot. Ennek ellenére az utolsó percekben tettek a hatalom felé egy „tiszteletkört”. Megállapították, hogy régebben ugyan az éghajlat magától változott, de mostantól ez már az emberi tevékenység következménye, amely ellen cselekedni kell.

A széndioxid elleni értelmetlen szélmalomharc, és az ehhez kapcsolódó kvótakereskedelem komoly negatív hatással van számos gazdaságilag kiszolgáltatott ország energiaellátására és gazdasági stabilitására, miközben mások számára hatalmas profitot és jelentős politikai befolyást eredményez.

Szükséges azt is hangsúlyozni, hogy ha védekezni szeretnénk a társadalom megtévesztése ellen, akkor ehhez nagy szükség lenne korrekt természettudományos ismeretterjesztésre, akár csak Öveges professzor idejében.

A témával kapcsolatos további részletesebb információk itt találhatóak:

Bálint József: Klíma rögeszme <http://klimaszkeptikusok.hu/?p=1337>

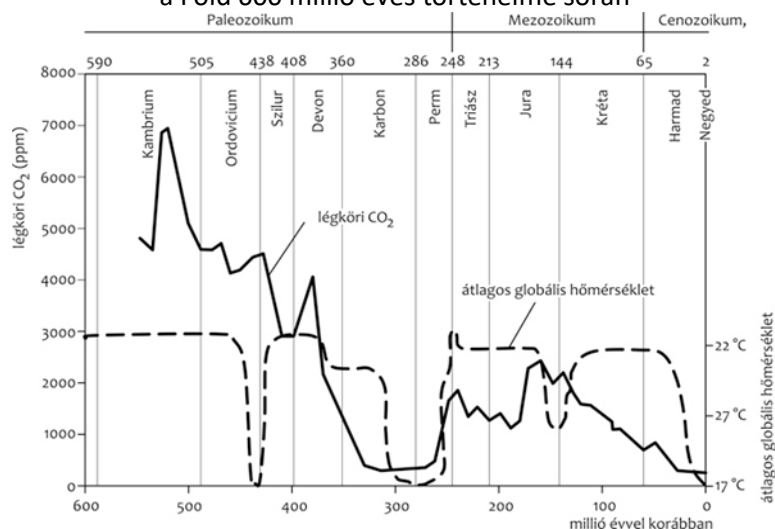
Miskolczi Ferenc: Értekezés az üvegházhatásról, Magyar Energetika, 2018/3 <http://klimaszkeptikusok.hu/?p=1359>

Reményi Károly (akadémikus): Globális lehűlés, globális felmelegedés, szén-dioxid, Magyar Tudomány <http://www.matud.iif.hu/2014/09/10.htm>

Héjjas István: Klímaváltozás és széndioxid, Magyar Energetika, 2015/5-6 <http://klimaszkeptikusok.hu/?p=948>

Héjjas István, az éghajlat változások okai és következményei <http://klimaszkeptikusok.hu/?p=1295>

Az átlagos CO₂-koncentráció és a globális hőmérséklet alakulása a Föld 600 millió éves történelme során

Forrás: Reményi Károly (akadémikus): Globális lehűlés, globális felmelegedés, szén-dioxid, Magyar Tudomány, <http://www.matud.iif.hu/2014/09/10.htm>

NAGYÍTÓ

A magyar gyermekek közel fele él a létminimum alatt

A „Családok évében” a kormányzat a gyermekvállalást propagálja. Csakhogy a gyermekvállalás ma luxusnak számít. A Policy Agenda független kutatóintézet szerint a gyermeket nevelő családok 42 százalékanak életszínvonala nem érte el a létminimumot 2017-ben, azaz a gyermekes családok közel fele él a normális életvitelhez szükséges jövedelmi szint alatt. Ez összesen 750 ezer gyereket érint. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) 2015-ben megszüntette a létminimum statisztikák közzétételét! *Forrás: Mércé.*

Miért fókuszálnak a szocialisták a munkásosztályra?

Az internetes Mércé oldalt egyre inkább érdemes olvasni. Itt van például a fenti címmel megjelent cikk. Ebben ismertetik magyar nyelven a Bernie Sanders választási kampányában is részt vett Vivek Chibbernek, a New York Egyetem szociológus professzorának tartalmában marxista gondolatait, melyek az amerikai szocialista baloldal emblematikus oldalán, a <https://www.jacobinmag.com/> -on jelentek meg.

Szó szerint idézzük: „A szocialisták szerint a kapitalista rendszer szisztematikusan megfosztja a benne élőket úgy a számukra szükséges anyagi javaktól, mint az őket megillető autonómiától. Ennek oka, hogy a kapitalizmusban az alapvető cél a profit maximalizálása – a rendszer a profitot az ember elé helyezi... Vagyis a társadalmi igazságtalanság a kapitalista rendszerbe van kódolva... Az alapvető probléma az, hogy a kapitalizmusban egyenlőtlen a hatalom eloszlása... Ez pedig abból fakad, hogy a jelenlegi rendszerben ők befolyásolják a befektetéseket, a tőke áramlását, kontrollálják a társadalomban a javak termelését és az emberek bevételeit, végső soron ők rendelkeznek a termelőeszközök felett... Ennél a pontnál jutunk el a prognózisig – mi a teendő?... Nem csupán a képessége van meg a munkásosztálynak a rendszer megdöntésére, de érdeke azt diktálja. Használja is ki ezt a képességet! Ők a társadalom többsége, és ők érzik leginkább a bőrükön a diagnózisban bemutatott igazságtalanságokat, így természetesen érdekük, hogy egyesülve szálljanak harcba a tőke uralma ellen, egy igazságosabb társadalomért.” Chibber professzor figyelemre méltó népszerűsítő könyvet is írt a szocializmusról az amerikai olvasók számára: <https://s3.jacobinmag.com/issues/jacobin-abcs.pdf>

Forrás: Mércé, illetve Jacobin.

A polgári baloldal teret nyer az USA-ban

Alexandria Ocasio-Cortez

Az Egyesült Államok több államában a „demokratikus szocialista” baloldalhoz tartozó jelöltek nyertek a Demokrata Párt kormányzójelölti előválasztásain. A New York-i demokrata előválasztáson Alexandria Ocasio-Cortez, a Vermont állambeli Christine Hallquist, Wisconsin 1. sz. körzetében Randy Bryce, Floridában az afroamerikai Andrew Gillum győzött.

Mindannyian fiatalok. Ők indulhattak a republikánus jelölt ellen az egyes államok kormányzói posztjéért. További kéttucatnyi baloldali demokrata képviselő a választókerületekben nyerte meg az előválasztást, így a kongresszusi helyekért küzdhettek november 6-án.

E progresszív irányzat Bernie Sanders nevével fémjelezhető, aki nagy port vert fel Clinton asszony párton belüli kihívójaként a 2016-os elnökválasztások előtt. Bernie Sanders és

társai azóta országos mozgalmat szerveztek. Elsősorban a munkásosztályt szólítják meg haladó programmal (egészségbiztosítás mindenkinek, a minimálbér emelése, ingyenes állami felsőoktatás, a fegyvertartás szigorítása stb.).

Forrás: <https://merce.hu/2018/08/29/bernie-sanders-es-trump-jeloltje-csap-ossze-floridaban/> és <https://merce.hu/2018/08/18/jol-szerepelnek-a-bernie-tabor-jeloltjei-az-oszi-valasztasok-hajrajaban/> alapján.

Miért hagyja el a belga KP az Európai Balt?

A Német Kommunista Párt ezt már 2016-ban megtette. Belgium Kommunista Pártja (PCB) 2018. évi kongresszusán a delegáltak 83%-os többségével úgy döntött, hogy elhagyja az Európai Baloldali Párt (EBP) pártcsaládját. Az okokról kommunikét adtak ki. Eszerint az EBP valójában szocializmusellenes, elitista és technokrata vitákat folytat, a szociális Európa jelszava illúzió, az EBP figyelmen kívül hagyja, hogy Ukrajnában fasiszta hatalom alakult, Görögországban a Syriza diszkreditálta a radikális baloldalt, az EBP vezetőinek álláspontja nem határozottan NATO ellenes. Megerősítették, hogy reformista irány helyett forradalmi irányt fognak követni. *Forrás: Balmix, eredeti forrás: Solidarité Internationale PCF.*

Barenboim: Ma szégyellem, hogy izraeli vagyok

A világsztár karmester írja: „Izrael állam alapító atyái 1948-ban arra is elkötelezték magukat, hogy »törekedni fognak a békére és a jó kapcsolatokra minden szomszédos állammal és néppel«. Hetven évvel később, az izraeli kormány éppen olyan törvényt fogadtatott el, amely az egyenlőség elvét és az egyetemes értékeket nacionalizmusra és rasszizmusra cseréli. Ez a törvény úgy rendelkezik, hogy Izraelben csak a zsidó népnek van nemzeti önmeghatározási joga. Mély bánattal tölt el, hogy ma ugyanazokat a kérdéseket kell feltennem, amelyeket 14 évvel korábban is kellett a Knessetben: Figyelmen kívül hagyhatjuk-e a túrhetetlen szakadékot a függetlenségi nyilatkozat ígéretei és Izrael realitásai között? Összeegyeztethető-e a megszállás és egy más nép feletti uralom a függetlenségi nyilatkozattal? Van-e bármilyen értelme az egyik függetlenségének egy másik alapvető jogainak a rovására? Megengedheti-e magának a zsidó nép, amelynek a története a folyamatos szenvedések és könyörtelen üldöztetések sorozata, hogy közömbös legyen egy szomszédos nép jogai és szenvedése iránt? Megengedheti-e Izrael állam magának a konfliktus ideológiai befejezésének irreális álmát egy társadalmi igazságosságon alapuló pragmatikus, humanitárius megoldásra való törekvés helyett? E helyett van egy törvényünk, amely az arab lakosságot másodosztályú polgárokként kezeli. Ez az apartheid nagyon világos formája. Nem hiszem, hogy a zsidó nép azért élt húsz évszázadon át, nagyrészt üldöztetések közepette, és vég nélküli kegyetlenséget elviselve, hogy másokkal kegyetlenkedő elnyomóvá váljon. Ez az új törvény pontosan ezt teszi. Ezért ma szégyellem, hogy izraeli vagyok. *Daniel Barenboim karmester, zongorista, zenészerző és aktivista.*” Mint ismeretes, ebben az évben több hatalmas tiltakozó tüntetés volt a fojtogatott Gázai Övezet és Izrael határán, több tucat palesztint gyilkoltak le. Tayé-Brook Zerihoun, az ENSZ-főtitkár politikai ügyekért felelős helyettese szerint Izraelnek tiszteletben kellene tartania az emberi jogokat, és felelősséget kéne vállalnia a történekeért.

Forrás: The Guardian. Kissé rövidítve. *Fordította: Szende György.* További forrás: [Körkép](#).

Brecht és az osztályharc

Részletek Zsurzsán Anita színikritikájából

A Nemzeti Színház mutatta be Bertolt Brecht *A gömbfejűek és a csúcsfejűek, avagy gazdag gazdaggal társul szívesen* című rémmeséjét Zsótér Sándor rendezésében.

A darab a náci Németország antiszemita és rasszista politikájának allegóriája. A 20-as és a 30-as években ráadásul Brecht munkáit sokkal egyértelműbben befolyásolta a marxizmus. Ez az az aspektus, ami mellett a darab elemzői és kritikusai a magyar sajtóban úgy ahogy elmentek.

A darab alaphelyzete tökéletesen rímél napjaink identitáspolitikai problémáira is. Hogy a Yahoo birodalomban kialakuló gazdasági válságra megoldást találjon, Angelo Iberin forradalmi teóriával áll elő, hogy egymás ellen uszítsa a gömbfejűeket és a csúcsfejűeket, avagy a csuhokat és a csiheket. A csuhok ugyanis az elnyomottak és kizsákmányoltak: parasztok, munkások, bevándorlók, míg a csihek az uralkodó osztály, a nagytőkések, a hatalom birtokosai. Ami nagyon fontos Brecht darabjában azonban, az osztály átalakítása rasszba.

Iberin mesterterve pedig Orbán és Trump alatt is tökéletesen működni látszik éppen a fenti elméletből kifolyólag: amíg a fehér munkásosztályt hergelik menekültek, arab és afrikai bevándorlók stb. ellen, addig az elit zavartalanul szipolyozhatja ki őket, tehát nem az egyenlőtlenség valódi eredetével foglalkoznak. Az osztályharc helyébe, ami felszabadíthatná az elnyomottakat az uralkodó elit zsarnoksága alól, tehát a kultúrharc és a rasszista/antiszemita érzelmek felkorbácsolása kerül. A háború pedig jó üzlet, a darab középpontjába tehát a pénz és a politika kerül, ami határozottan Brecht sajátos kapitalizmuskritikájaként olvasható, ugyanis a konfliktus éppen a kapitalizmus és az emberi jogok és a demokrácia közötti ellentmondásos viszonyból származik. *Forrás: Mércse.*

A Marx Károly Társaság vezetőségének beszámolója a közgyűlésnek

Budapest, 2018. május 26.

1. *A globális kapitalizmus* neoliberális működési módjának csomópontválsága továbbra is nagy feszültségeket gerjeszt. Kereskedelmi háború fenyeget, egyre több konfliktus terheli az USA geopolitikai és gazdasági kapcsolatait Kínával és Oroszországgal. Fontosnak tartjuk elsősorban Oroszország szerepét az Egyesült Államok túlhatalmának ellensúlyozásában, többek között szíriai szerepvállalását. Súlyosan veszélyes fejlemény, hogy az USA felrúgta az Iránnal kötött atomegyezményt. Ezzel visszatért az ultrakonzervatív Z. *Brzeziński* koncepciójához, mely szerint az Egyesült Államok olajiparának és hadiiparának érdeke a káoszteremtés a Közel-Keleten. Már is nő a melegháborús feszültség az Izrael-Szíria-Irán térségben. Ennek nyomán az Orosz-USA viszony is kiéleződhet. Ugyanakkor a NATO-ban törésvonalat jelent az USA egyoldalú lépése.

A fejlett centrum országaiban általános a kiábrándulás az egymáshoz nagyon hasonló gazdasági-társadalmi modellt képviselő hagyományos polgári konzervatív, liberális és magukat szociáldemokratának tartó pártokból. Ugyanakkor vésztojósóan erőteljes a jobboldali és szélsőjobboldali politikai erők térnyerése (Trump-jelenség, szélsőjobb erősödése Németországban, Olaszországban, Ausztriában, Franciaországban stb.). Ráadásul eltelt a szokásos 10 év a legutóbbi globális ciklikus válságtól; Földünkön az adósságállomány újabb fenyegető csúcst ért el.

Miközben a nemzetközi politikai viszonyokat általában véve jelentős feszültségek terhelik, váratlan fordulat zajlik a Koreai Félszigeten. A jelek szerint sikeres volt a Koreai Népköztársaság nukleáris

fegyverfejlesztési programja. Az erőegyensúly kialakítása és a kölcsönös fenyegetettség megalapozta a Koreai Köztársasággal való békeszerződést, egyúttal talán a térség atomfegyver-mentesítését is. Csak a történelmi jövőben fog kiderülni, hogy e fordulat mennyiben segíti a szocializmus ügyét. Ugyanakkor aggodalommal vegyes szolidaritással figyeljük a kubai átalakulást. Általában is azt tapasztaljuk, hogy a haladó és forradalmi folyamatoknak apálya van Latin-Amerikában. Vegyes érzésekkel figyeljük a Kínai Népköztársaság helyzetét. Örülünk a jelentős gazdasági sikereknek és a pozíciójában megerősített Hszi Csin-ping elnök szocializmus melletti nyilatkozatainak. Ugyanakkor aggaszt bennünket a kapitalista tulajdonviszonyok megerősödése, a társadalom osztályszerkezetének átalakulása, nyugtalanító méretűek a jövedelmi különbségek.

2. *A hazai politikai helyzetet* a választások értékelésével illusztráljuk. 1. A választási eredményekre erőteljesen hatott a magyarországi rendszerváltás egyre nyilvánvalóbb válsága, a lakosság közel felét sújtó nyomorúság. Az ilyen helyzet – régi történelmi tapasztalat – mindig teret ad a szélsőjobboldali demagógiának, az idegengyűlöletnek. 2. A magyar családok két világháború közötti hagyományos, inkább jobboldali-klerikális szemlélete elég általánosan regenerálódott. Erre utal a Jobbik szereplése is. 3. Magyarországon – elsősorban a vidéki településeken – újraépült a személyes függőségek és félelemkeltés félfudális rendszere. A FIDESZ kormány a közmunkával is ezt erősítette, miközben ez az ocsmányul kizsákmányoló, kirekesztő rendszer a családok százezreinek valós jövedelmet jelentett. 4. A polgári baloldal gyenge szerepléséhez hozzájárult, hogy a korábbi liberális politikát folytató MSZP kormányok több antiszociális megszorító intézkedést hoztak, melyek közül a leg súlyosabb az volt, amikor megvonták a családok második és a többi tagjától a jövedelempótló szociális segínyt, ami sok család bevételeit tizezer forintokkal csökkentette. 5. Nagy szerepet játszott a választási eredményben a FIDESZ médiahatalma, az állami műsorsugárzás kisajátítása, a kormányzat polgári demokratikus rendszerben elfogadhatatlan túlhatalma, erőszakos módszerei, a választási rendszer. 4. Az ellenzék amatőr volt és a személyes ambíciók deformálták, a FIDESZ manipulációi folytán is megosztott volt. Az ellenzéki pártok a népet megszólító, baloldali arculatú, jelentős szociális lépéseket tartalmazó program helyett az egymást kiszorító pozícióharccal voltak elfoglalva. Szinte teljesen elhanyagolták a hálózatépítést és a vidéki kistelepüléseket, a családok felkeresését.

Biztató volt számunkra a Botka László, majd pedig Karácsony Gergely által kezdeményezett szociális tartalmú, baloldali szociáldemokrata programpróbálkozás. Ezeket azonban az MSZP, majd pedig az MSZP-Párbeszéd szövetség nem tudta „aprópénzre váltani”. Az MSZP-n belül is nagy volt a neoliberais szemléletű és a kívülről manipulált ellenállás (Botka ezért mondott le), a programszerű üzenetek – nem csupán a vidéki kommunikációs karantén miatt – nem jutottak el az egyszerű választópolgárokhoz.

A FIDESZ és mögötte a magyar oligarchikus burzsoázia kíméletlenül ki fogja használni kétharmados parlamenti erőpozícióját. Ezt csak egy baloldali szociális programmal fellépő, viszonylag egységes polgári ellenzék ingathatja meg. Ezért nézzük érdeklődéssel az MSZP-Párbeszéd összefogás fejleményeit.

A hazai kommunista mozgalom továbbra is gyenge. Sorait tovább zilálja a néha radikálisan balos jelszavakat hangoztató, de politikájával valójában a FIDESZ hatalmát szolgáló, nacionalista, idegengyűlölő szárnya. Bár vannak kis marxista csapatok, továbbra is nagyon hiányzik egy rendszerkritikus, a szocialista múltat hibáival együtt vállaló következetes kommunista egységpárt, amelynek felemelkedését csak jövőbeni nemzetközi és hazai alulról jövő mozgások tehetik reálissá.

3. A *Marx Károly Társaság helyzete* a valóságos lehetőségeknél is gyengébb. Legsúlyosabb, hogy két éve nem jelenik meg a Dialektika és nem publikáltuk a már rendelkezésünkre álló, tudományos értékű anyagokat az interneten sem. Egy-két fellángolás ellenére sem folyamatos a tudományos műhelymunka. Elégtelen a kapcsolat a nyilvántartott tagsággal, nincs szervezett tagdíjbeszedés, elmarad a tagság bővítése. Még mindig nincs naprakész e-mailes levelezőlistánk. A helyzetmagyarázatban azt is ki kell emelni, hogy mindeddig az MKT vezetőségének tagjai sem vállaltak konkrét feladat-területet, az elnökre túl sok feladat hárult. Ugyanakkor az elnök nem tudta elérni, hogy a vezetőség tagjai és mások több feladatot vállaljanak át tőle.

Halvány reményt jelent, hogy a jelenlegi közgyűlés előkészítése során a jelölőbizottság Társaságunk minden taglistán szereplő tagjával kapcsolatot próbált találni, így a jelenlegi *tagnyilvántartásunk* már többé-kevésbé naprakész. Immár sokkal világosabb, hogy ki érhető el e-mailen, s kiknek kell hagyományos levelet küldeni. Ennek alapján már lehetőség van egy reális internetes tagi értesítési lista elkészítésére is.

A *Dialektika és az egyéb publikációk* ügye is javulhat. Tóth Zsolt elvtárs jelezte, hogy immár elmúlt az az akadály, amelyre hivatkozva tavaly elállt a Dialektika oldal és újság szerkesztésében való részvételtől. Farkas Péterrel és a szerkesztőbizottság feladatvállalásával elkezdődhet a Dialektika új számainak megjelentetése, később pedig a weboldal jobb hasznosítása és a tudományos anyagok publikálása.

Az MKT „látható” tevékenységében továbbra is kiemelkedő a szerepe a *havi vitafórumoknak*, melyeket a Május Elseje Társaság Fáklya Klubjával együtt hirdetünk meg. Az előző Közgyűlésünk óta előadó volt körünkben Krausz Tamás, Harsányi Iván, Lugosi Győző, Pitti Zoltán, Kupi László, Koronczi Ágnes, Csikós Sándor.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 100. évfordulója alkalmából *konferenciát* rendeztünk. Előadók voltak: Benedikt Szvetlana, Farkas Péter, Harsányi Iván, Krausz Tamás, Szende György, Wiener György, továbbá felolvastuk Szigeti Péter anyagát.

Egy izgalmas és sikeres *műhelyvitát* tartottunk, címe a következő volt: Haladás és reakció harca a reformáció idején és korunkban. (Gondolatok a reformáció 500 éves évfordulója alkalmából). Előadó volt Jakab Attila baloldali katolikus egyháztörténész és Donát László evangélikus lelkész. Az eseményt Balta Csaba szervezte.

Társaságunk több tagja részt vett és előadó volt (Artner Annamária, Farkas Péter, Szász Gábor) a *Baloldali Sziget Fesztiválon*, amelynek rendezésében Benyik Mátyás oroszánrészt vállalt.

Társaságunk vezetősége három alkalommal ülésezett a mozgalmi év folyamán (2017. 09. 15., 2018. 01. 19., 2018. 04. 13.).

Szólni kell a *Marx Károly születésének 200. évfordulója kapcsán tervezett konferenciáról*. A Politikatörténeti Intézet (PTI) kezdeményezésére marxista elméleti csoportok közös emlékkonferenciáján való részvételre készültünk. A PTI azonban visszalépett. Május első napjaiban még az is világossá vált, hogy az Eszmélet folyóirat szerkesztősége jelenleg nem kíván sem velünk, sem nélkülünk ilyen tárgyú konferenciát rendezni. Így a Marx 200 konferenciát az MKT szellemi kapacitásának mozgósításával tarjuk meg, egyénileg lehetséges külső előadó meghívása. A bevető előadást remélhetően Wirth Ádám, társaságunk tiszteletbeli elnöke tartja. További 7-8 tagunk jelentkezik előadással. A félnapos konferencia tervezett időpontja: június közepe.

A 2018. évi közgyűlés feladata, hogy olyan vezetőséget válasszon, amely a Marx Károly Társaságot a konszolidálás irányába viszi. Az MKT leköszönő vezetősége egyetért abban, hogy az MKT tevékenységének javítása érdekében az új vezetőség tagjainak egyenként is felelősséget kell vállalniuk egy-egy feladatterületért. Az új vezetőségnek e kérdésekben világos és konkrét határozatokat kell hoznia, majd ezek végrehajtását rendszeresen ellenőrizni és számon kérni szükséges.

Budapest, 2018. május 8.

A Marx Károly Társaság leköszönő vezetősége

A Marx Károly Társaság közleményei

A Marx Károly Társaság Fóruma és a Május Elseje Társaság Fáklya Klubjának közös rendezésében 2018-ban is több *vitafórumot* rendeztünk. Januárban *Koroncz Ágnes* újságíró Független Katalónia? címmel tartott előadást. Februárban az MKT Fóruma és a MET Fáklya Klubja szervezésében választási gyűlést tartottunk (lásd lejjebb). Márciusban *Csikós Sándor* volt diplomata Ukrajna: az amerikai-orosz szembenállás terepe címmel tartott vitabevezetőt. Áprilisban *Wiener György* politológus szolt a választások várható eredményeiről és következményeiről A Választások és ami utána jön címmel. Májusban *Benyik Mátyás*, a Magyar ATTAC mozgalom elnöke tájékoztatott bennünket Az ellenállási mozgalmak helyzete a világban és Európában témáról. Szeptemberben nagyívű áttekintést adott az MSZP-n belüli irányzatok történetéről *Wiener György* Mi ma a szociális demokrácia tartalma? (Az MSZP irányvonala) témáról. Wiener előadásának szerkesztett szövegét a Dialektika jelen számában Az MSZP irányvonaláról cím alatt közöljük. Októberben *Bedő János* tartott gondolatébresztő bevezetőt Kína szocialista vagy kapitalista úton halad? címmel. Novemberben a Fórum-Fáklya Klub helyén kiskonferenciát tartottunk a Magyar Kommunista Párt megalakulásának 100. évfordulója alkalmából (lásd alább).

A Marx Károly Társaság 2018. május 11-én tartotta *éves rendes vezetőségválasztó közgyűlését*. A Társaságunk vezetőségének beszámolóját *Farkas Péter* elnök ismertette. A beszámoló a Dialektika jelen számában olvasható. A szervezeti és pénzügyi helyzetünkről *Hirschler Tamás* ügyvezető titkár szolt. E beszámoló, valamint a számvizsgáló bizottság jelentésének vitája és elfogadása után került sor a vezetőségválasztásra. A Társaság elnöke *Farkas Péter*, alelnöke *Szász Gábor* maradt.

Az MKT vezetősége január 19-i és április 13-i ülésén elsősorban a májusi közgyűlést készítette elő. Mindkettőn foglalkoztunk a Marx 200 konferencia szervezésével is. Napirenden volt januárban továbbá a tagdíjbeszedési fegyelem erősítésének szükségessége. A július 13-i vezetőségi ülésen a Közgyűlés határozataiból adódó feladatainkat tisztáztuk. Kiemelten tárgyaltuk a vezetőségi tagok és egyes aktívák konkrét feladtvállalásait. Szeptember 14-i ülésén a vezetőség a Magyar Kommunista Párt megalakulásának 100. évfordulója kapcsán megrendezendő kiskonferenciáról tárgyalt. A vezetőség továbbá jóváhagyta Társaságunk Adatvédelmi Szabályzatát, ezt *Szász Gábor* alelnök terjesztette elő.

Hogyan szavaz a rendszerkritikus baloldal? címmel a Május Elseje Társasággal együtt választási gyűlést tartottunk február 16-án, a Balpárt, az Európai Baloldal – Munkáspárt 2006, az MSZP Baloldali Tömörülése, az MSZP Munkástagozata, a Népi Front és a Párbeszéd Magyarorszáért részvételével. Röviden hozzászólt *Marie-Christine Vergiat*, az Európai Parlament képviselője, az Európai Egyesült Baloldal / Északi Zöld Baloldal (GUE/NGL) frakció tagja. A jelenlévő szervezetek nevében *Cseh Miklós* (Népi Front),

dr. Erőss Gábor (Párbeszéd), dr. Farkas Péter (MKT), Kalmár Szilárd (Balpárt), Rabi Béla (Baloldali Tömörülés), Szebeni András (MET), Török Zsolt (Munkástagozat), Vajnai Attila (Európai Baloldal) tartott rövid beszédet. A baloldali program, az összefogás és a választáson való részvétel fontosságát hangsúlyozták.

A Marx Károly Társaság vezetősége *választási felhívást* tett közzé március 23-án. Ebben szerepelt, hogy bár „vannak kétségeink a mérsékelt baloldali, szociáldemokrata program hosszú távú sikerével kapcsolatban, úgy érezzük, hogy a Karácsony Gergely által vezetett szociáldemokrata koalíció és szövetségeseik pozitív irányba mozdultak el az elmúlt időszakban, s egyedül az ő politikájuk képes enyhíteni a súlyos szociális, morális és intellektuális válságot. Ezért kérjük tagjainkat, elvtársainkat, szimpatizánsainkat és minden, velünk számos kérdésben egyet nem értő demokratát, hogy az egyéni választókerületekben szavazzanak a Magyar Szocialista Párt és a Párbeszéd Magyarországot közös jelöltjeire vagy az általuk támogatott DK-s, független és egyéb pártokhoz tartozó jelöltekre. Listán az MSZP-Párbeszéd a jelenlegi legjobb választás.”

Marx Károly születése 200. évfordulója alkalmából a Baloldali Alternatíva Egyesüléssel (BAL) együtt Az élő Marx címmel tartottunk konferenciát június 16-án. A rendezvény támogatói voltak: ATTAC Magyarország, Balpárt, Európai Baloldal - Munkáspárt 2006, Magyar Egyesült Baloldal, MSZP Baloldali Tömörülés Platform, Május Elseje Társaság, Népi Front. Előadást tartott (az elhangzás sorrendjében): Wirth Ádám, Krausz Tamás, Artner Annamária, Mihály Albert, Vígh László, Wiener György, Hegyi Gyula, Aggod József, Farkas Péter. A konferencia előadásairól készült videofelvételek [itt láthatók](#).

A Kommunisták Magyarországi Pártja megalakulásának 100. évfordulója alkalmából kiskonferenciát tartottunk november 16-án. Kende János munkásmozgalom történész a megalakulás történelmileg kialakult körülményeiről, Aggod József a magyar kommunista mozgalom ellentmondásairól, Finta Gábor a korabeli baloldali mozgalmakról beszélt.

A Marx Károly Társaság vezetősége 2018. június 17-én levélben gratulált az MSZP frissen megválasztott alelnökeinek, Hegyi Gyulának, Komjáthi Imrének és Szanyi Tibornak. Velük esetenként már volt munkakapcsolatunk.

MARXISTA ELEKTRONIKUS KÖNYVTÁR

https://mega.nz/#F!vAQn3RSa!r6OUTBjH9ctBaOa1GTC_vw

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszerzői lapja

Felelős kiadó: a Társaság elnöke

Nyilvántartási szám: 75/763/1997

Tel: 06-20-3111943

Internet: dialektika.hu

Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság

Mb. felelős szerkesztő: Farkas Péter

OTP-számlaszám: 11711041-20859590